

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	<i>інститут економіки та бізнес-освіти</i>
Кафедра	<i>фінансів і бухгалтерського обліку</i>
Спеціальність	<i>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Мамедової Фатіми Асіф кизи

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему *Майно підприємства та джерела його фінансування*

(повна назва теми)

за матеріалами *ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»*

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник *Д.е.н., проф.* _____ *І.П. Васильчук*
(наук. ступінь, вчене звання) *(підпис)* *(прізвище, ініціали)*

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри

від 16 червня 2025р. № 13

Завідувач кафедри _____

(підпис)

к.е.н., доцент _____

О.В.Неізвестна _____

Наук. ступінь, вчене звання

Ініціали, прізвище

ЗАЯВА

Я, Мамедова Фатіма Асіф кизи, засвідчую, що кваліфікаційна бакалаврська робота на тему: «Майно підприємства та джерела його фінансування» написана мною самостійно. Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

17.06.2025
дата

_____
підпис

Мамедова Ф.
ініціали, прізвище

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

ННІ/факультет	<i>інститут економіки та бізнес-освіти</i>
Кафедра	<i>фінансів і бухгалтерського обліку</i>
Спеціальність	<i>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____ *О.В.Неізнєстна*
(підпис) (Прізвище, ініціали)
« 04 » квітня 2025 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ**

1. Тема роботи *Майно підприємства та джерела його фінансування*

Керівник роботи д.е.н., проф. І.П. Васильчук
затверджені наказом закладу вищої освіти від « 04 » квітня 2025 р. № 229-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «07» червня 2025 р.

3. Зміст кваліфікаційної роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1.

Теоретико - методичні засади аналізу майна підприємства та джерел його фінансування

Розділ 2.

Аналіз майна підприємства та джерел його формування (на прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Розділ 3.

Напрями оптимізації обсягів майна підприємства та джерел його фінансування

Об'єкт дослідження: фінансова діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Предмет дослідження:

майно підприємства та джерела його формування

Мета кваліфікаційної роботи:

надати рекомендації щодо оптимізації обсягів активів та джерел фінансування підприємства та зниження тривалості його фінансового циклу

5. Дата видачі завдання « 04 » квітня 2025р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів КБР	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	до 11.04.2025	виконано
2	Підготовка розділу 2	до 02.05.2025	виконано
3.	Підготовка розділу 3	до 23.05.2025	виконано
4	Отримання відгуку від наукового керівника	до 07.06.2025	виконано
5	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 10.06.2025	виконано
6	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 13.06.2025	Реєстраційний № _____ « 13 » червня 2025 р.
7	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	14.06.2025	виконано
8	Підготовка до захисту в ЕК	до 20.06.2025	

Завдання підготував науковий керівник

_____ І.П. Васильчук
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання одержав

_____ Ф.А. Мамедова
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Мамедова Фатіма Асіф кизи. Майно підприємства та джерела його фінансування. – Кваліфікаційна бакалаврська робота.

Кваліфікаційна робота присвячена розгляду теоретичних та практичних питань аналізу майна підприємства та джерел його фінансування. Розглянуто сутність та значення майна (активів) та джерел фінансування у господарській діяльності підприємства, наведено методiku їх аналізу.

В другому розділі надано характеристику особливостей діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та проведено аналіз його основних фінансово-економічних показників; здійснено аналіз активів і джерел фінансування підприємства за 2021-2023 роки та визначено основні проблеми у його діяльності та фінансово-майновому стані.

За результатами аналізу досліджуваному підприємству ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» запропоновані рекомендації щодо оптимізації обсягів активів, джерел їх фінансування та тривалості фінансового циклу підприємства. Здійснено обрахунок пропонованих заходів та зроблено аналіз впливу рекомендацій на показники ліквідності.

Ключові слова: майно, активи, джерела фінансування, фінансово-майновий стан, фінансовий цикл

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	7
Розділ 1. Теоретико - методичні засади аналізу майна підприємства та джерел його фінансування	8
1.1. Економічний зміст, роль, функції та класифікація майна підприємства	8
1.2. Значення, функції та складові джерел фінансування майна підприємства	18
1.3. Методика аналізу активів підприємства та джерел їх фінансування	23
Висновки до розділу 1	28
Розділ 2. Аналіз майна підприємства та джерел його формування (на прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	29
2.1. Характеристика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та особливостей його діяльності	29
2.2. Аналіз майна підприємства	39
2.3. Аналіз джерел фінансування майна підприємства	46
Висновки до розділу 2	54
Розділ 3. Напрями оптимізації обсягів майна підприємства та джерел його фінансування	56
3.1. Напрями та методи оптимізації обсягів майна ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	56
3.2. Напрями оптимізації структури джерел фінансування оборотних активів підприємства та скорочення фінансового циклу	63
Висновки до розділу 3	71
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	85

ВСТУП

Умови функціонування підприємств, що склалися в Україні внаслідок повномасштабної військової агресії росії проти України, визначають підвищені вимоги до раціонального використання всіх типів ресурсів, зменшення витрат на виробництво, впровадження новітніх технологій і техніки, а також до підвищення конкурентоспроможності продукції. Однак багато суб'єктів господарювання стикаються з труднощами виконання цих вимог через втрату частини майна внаслідок військових дій, використання фізично зношених і морально застарілих основних засобів та також енерго- і матеріаломістких виробничих процесів, що зумовлює низьку конкурентоспроможність підприємств та підвищення витрат. Водночас недостатній обсяг оборотного капіталу спричиняє дефіцит фінансування господарської діяльності та створює передумови для фінансових труднощів. Однак надлишковий обсяг оборотних коштів може призвести до формування зайвих запасів матеріальних цінностей, вилучення коштів з обороту, а також до зниження ефективності управління як власними, так і залученими фінансовими ресурсами.

Отже, ефективне управління активами та джерелами фінансування вимагає глибокого розуміння специфіки їх функціонування та процесів їхнього відтворення. У зв'язку з цим виникає потреба у проведенні всебічного аналізу активів підприємства, зокрема необоротних і оборотних, як невід'ємних складових забезпечення його операційної діяльності і формування грошових потоків. Важливо також дотримуватися правил фінансування активів для підтримання фінансової стійкості підприємства.

Проблема управління активами та джерелами їх фінансування на підприємствах вивчалася багатьма українськими науковцями, такими як І.О. Бланк, О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук, О.В. Слободянюк, Н.С. Ковтунова, А.М. Поддєрьогін та інші, а також іноземними вченими, такими як Ф.Є. Брігхем, Дж. Ван Хорн, К. Уолтш та іншими провідними науковцями.

Предметом дослідження у кваліфікаційній роботі є майно підприємства та джерела його формування. Об'єктом дослідження є фінансова діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Мета кваліфікаційної роботи - надати рекомендацій щодо оптимізації обсягів активів та джерел фінансування підприємства та зниження тривалості його фінансового циклу. Для досягнення мети передбачається вирішити наступні задачі:

дослідити економічний зміст, роль, функції та класифікація майна підприємства;

з'ясувати значення, функції та складові джерел фінансування майна підприємства;

визначити методіку аналізу активів і джерел фінансування підприємства; надати характеристику особливостей діяльності та оцінку основних показників діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;

здійснити аналіз активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;

здійснити аналіз джерел фінансування ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;

запропонувати та обрахувати рекомендації щодо оптимізації активів підприємства та підвищення ефективності їх використання;

запропонувати та обрахувати рекомендації щодо оптимізації величини складових джерел фінансування підприємства та тривалості фінансового циклу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Інформаційною основою для проведення дослідження була фінансова звітність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 роки, позаоблікові дані, матеріали з пояснювальної записки до річного звіту та офіційного сайту підприємства.

Методами дослідження у кваліфікаційній роботі являються загальнонаукові методи – аналіз, синтез, групування; методи економічного аналізу – факторний аналіз, спеціальні методи і прийоми фінансового аналізу - горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів; методи графічного аналізу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ

1.1. Економічний зміст, роль, функції та класифікація майна підприємства

Майно підприємства – це сукупність матеріальних і нематеріальних активів, що перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання та використовуються для здійснення його статутної діяльності. З юридичної точки зору, майно підприємства визначається як об'єкт власності, що належить підприємству на праві власності, господарського відання або оперативного управління. З економічної точки зору, майно – це ресурсна база підприємства, що формується шляхом інвестування та є основою для створення товарів і надання послуг.

У науковій літературі можна виокремити кілька підходів:

1. Юридичний підхід: майно як сукупність об'єктів власності, що належать підприємству та підлягають обліку.

2. Фінансово-економічний підхід: майно розглядається як активи підприємства, що мають економічну вартість і беруть участь у господарському обороті.

3. Бухгалтерський підхід: майно як об'єкт обліку, що поділяється на основні засоби, оборотні активи та фінансові інструменти [8, 11, 28, 30].

У цих підходах можемо бачити, що поняття «майно підприємства» та «активи підприємства» часто використовуються як синоніми: «майно розглядається як активи». Тобто, по факту, ці визначення ототожнюють, але у фаховій літературі знаходимо певні відмінності, зумовлені різними підходами до їхнього трактування.

Так, майно підприємства традиційно розглядається як сукупність матеріальних та нематеріальних цінностей, що належать підприємству на правах власності або іншого речового права. Це, скоріше, юридичне поняття, яке охоплює всі види майнових об'єктів, включаючи будівлі, обладнання, товарні запаси, грошові кошти, патенти тощо [14]. Майно підприємства відображає його ресурсний потенціал і є основою для здійснення господарської діяльності. Водночас, активи підприємства є економічною категорією, яка характеризує ресурси, контрольовані підприємством, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому. Активи включають не лише майно, але й інші ресурси, такі як дебіторська заборгованість, фінансові інструменти та інші права, що можуть приносити дохід. Розглянемо відмінності між поняттями «майно підприємства» та «активи підприємства» за певними критеріями (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Відмінності між поняттями «майно підприємства» та «активи підприємства»

Критерій	Майно підприємства	Активи підприємства
<i>Сутність</i>	Сукупність матеріальних та нематеріальних цінностей, що належать підприємству на правах власності або іншого речового права.	Економічні ресурси, контрольовані підприємством, використання яких очікується для отримання майбутніх економічних вигод.
<i>Юридичний аспект</i>	Охоплює об'єкти власності підприємства, включаючи будівлі, обладнання, товарні запаси, грошові кошти, патенти тощо.	Включає не лише майно, але й інші ресурси, такі як дебіторська заборгованість, фінансові інструменти та інші права, що можуть приносити дохід.
<i>Економічний аспект</i>	Відображає ресурсний потенціал підприємства для здійснення господарської діяльності.	Охоплює ресурси, які можуть приносити майбутні економічні вигоди, незалежно від їхньої фізичної форми.
<i>Складові</i>	Матеріальні та нематеріальні об'єкти, що належать підприємству.	Матеріальні активи (земля, будівлі, обладнання), нематеріальні активи (патенти, ліцензії, торгові марки), фінансові активи (інвестиції, цінні папери), дебіторська заборгованість та інші економічні ресурси.
<i>Відображення в обліку</i>	Відображається в бухгалтерському обліку як сукупність необоротних та оборотних активів підприємства.	Відображається в активі балансу підприємства, поділяючись на необоротні та оборотні активи залежно від тривалості використання та ліквідності.

Джерело: узагальнено автором за [8, 11, 14, 30]

Усі наведені трактування відмінностей між поняттями можна звести до наступних узагальнених відмінностей:

1. Майно - це більше юридичне поняття, що стосується об'єктів власності підприємства. Водночас активи – це економічна категорія, що відображає ресурси, здатні приносити майбутні економічні вигоди.
2. Майно включає матеріальні та нематеріальні об'єкти, що належать підприємству. В той же час активи охоплюють ширше коло ресурсів, включаючи майно, фінансові інструменти, дебіторську заборгованість та інші економічні вигоди.
3. Майно визначає ресурсну базу підприємства для здійснення його діяльності. Активи відображають потенціал підприємства генерувати майбутні економічні вигоди.

Таким чином, хоча поняття «майно» та «активи» підприємства тісно пов'язані, вони відрізняються за своїм змістом та підходами до їхнього визначення. Майно є складовою частиною активів, але активи включають також інші ресурси, що можуть приносити економічні вигоди в майбутньому.

Розглянемо погляди науковців на поняття «майно» та «активи» підприємства. Так, Непочатенко О.О. та Мельничук Н.Ю. надають перевагу терміну «активи» і визначають їх як «сукупність ресурсів, які використовуються підприємством в процесі господарської діяльності, підлягають ефективному контролю, що сприяє отриманню економічних благ в майбутньому» [19, с. 248]. Науковці Л. О. Коваленко та Л. М. Ремньова «під активами розуміють всі види майна підприємства, що належать йому на праві власності й використовуються для здійснення статутної діяльності» [16, с. 186]. Салига С. Я. зі співавторами також використовують поняття «активами» під якими розуміють «економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються у господарській діяльності з метою одержання прибутку» [25, с. 151]. Поддєрьогін А.М. зі співавторами також переважно використовують поняття «активи» і

тракують їх як «ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і використання яких веде до збільшення економічних вигід у майбутньому» [23, с. 179].

Таким чином можемо бачити, що у вітчизняній економічній та навчальній літературі використовують поняття «активи», а поняття «майно» використовують в окремих аспектах, зокрема при розгляді юридичних аспектів та питань оцінювання майна. Так, Калиніченко Ю. В. досліджує теорію вартості та оцінювання вартості майна в контексті стратегічного менеджменту підприємства [14]. Автор систематизує підходи до визначення видів вартості майна за джерелом походження та сферою застосування, що є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. У цьому ж руслі Тимошик Л. П. висвітлює важливість оцінки майна в процесі управління власністю та аналізує концептуальні проблеми, пов'язані з цим процесом. Автор відзначає проблеми законодавчого характеру та необхідність вдосконалення оціночної діяльності для забезпечення ефективного управління майном [30].

У своєму дослідженні майна підприємства будемо спиратися на більш широке поняття «активи» і та розуміти його відповідно до П(С)БО за якого «активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому» [21].

Активи (майно) виконують кілька ключових функцій:

- Виробнича функція – основа для виробничих процесів (основні засоби, матеріальні ресурси).
- Фінансова функція – забезпечення ліквідності та платоспроможності (грошові кошти, фінансові активи).
- Інноваційна функція – формування нематеріальних активів, що сприяють розвитку підприємства (патенти, ноу-хау).

• Функція забезпечення безперервності діяльності– забезпечення неперервності господарської діяльності (товарні запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти).

• Соціальна функція – створення умов для забезпечення трудової діяльності персоналу [1, 11, 20, 28].

Всю сукупність активів можна поділити і класифікувати за кількома ознаками (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація активів підприємства

№	Ознака	Групи активів
1.	<i>За формою функціонування</i>	Матеріальні активи: Речові ресурси, що мають фізичну форму, такі як будівлі, споруди, машини, обладнання, сировина та готова продукція. Вони є основою виробничої діяльності та забезпечують матеріальну базу підприємства.
		Нематеріальні активи: Ресурси, що не мають фізичної форми, але володіють вартістю та здатні приносити дохід. До них відносяться патенти, авторські права, торгові марки, ліцензії та «ноу-хау». Ці активи забезпечують підприємству конкурентні переваги та можливість впровадження інновацій.
		Фінансові активи: Грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші фінансові інструменти, такі як акції, облігації та депозити. Вони забезпечують фінансову гнучкість та можливість здійснення інвестиційних проектів.
2.	<i>За характером участі в господарському процесі</i>	Необоротні активи: Ресурси, призначені для тривалого використання (понад один рік) у виробничій діяльності. Сюди відносяться основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції та незавершене будівництво. Вони забезпечують довгострокову стабільність та розвиток підприємства.
		Оборотні активи: Ресурси, що використовуються протягом одного операційного циклу або одного року. До них належать виробничі запаси, готова продукція, дебіторська заборгованість та грошові кошти. Ці активи забезпечують гнучкість та оперативність у фінансово-господарській діяльності.
3.	<i>За ступенем ліквідності</i>	Високоліквідні активи: Ресурси, які можуть бути швидко конвертовані у грошові кошти без значних втрат вартості. Прикладом є грошові кошти на рахунках та короткострокові фінансові інвестиції.
		Низьколіквідні активи: Ресурси, для перетворення яких у грошові кошти потрібен значний час або які важко реалізувати без втрат вартості. Сюди відносяться спеціалізоване обладнання.

Джерело: узагальнено автором за [1, 11, 15, 20, 28]

Розуміння та ефективне управління різними видами активів дозволяє підприємству оптимізувати використання ресурсів, підвищувати прибутковість та забезпечувати стійкий розвиток в умовах конкурентного ринку. Крім того, така класифікація надає загальне уявлення про поділ активів на групи, серед якого найбільш поширеним є групування активів з ознакою ролі у господарському процесі – на оборотні та необоротні.

Оборотні активи підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності операційної діяльності та фінансової стійкості. Вони характеризуються високою ліквідністю та швидкістю обігу, що дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури. Оборотні активи можна класифікувати за різними ознаками, що допомагає ефективно управляти ними та оптимізувати фінансові процеси [15, 28, 26]. Нижче представлено основні критерії класифікації та відповідні групи оборотних активів (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація оборотних активів підприємства

Критерій класифікації	Групи оборотних активів	Опис
Функціональне призначення	<i>Оборотні виробничі фонди</i>	Ресурси, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі: сировина, матеріали, незавершене виробництво.
	<i>Фонди обігу</i>	Активи, пов'язані з реалізацією продукції та фінансовими розрахунками: готова продукція, дебіторська заборгованість, грошові кошти.
Джерела формування	<i>Власні</i>	Активи, сформовані за рахунок власного капіталу підприємства.
	<i>Позикові (залучені)</i>	Активи, отримані через кредити, позики або інші залучені кошти.
Методи планування	<i>Нормовані</i>	Активи, для яких встановлюються нормативи запасів: виробничі запаси, незавершене виробництво.
	<i>Ненормовані</i>	Активи, обсяг яких не нормується: грошові кошти, дебіторська заборгованість.
Ступінь ліквідності	<i>Високоліквідні</i>	Активи, що можуть бути швидко конвертовані у грошові кошти: грошові кошти на рахунках, короткострокові фінансові інвестиції.
	<i>Середньоліквідні</i>	Активи, що потребують більше часу для перетворення у грошові кошти: дебіторська заборгованість, готова продукція.
	<i>Низьколіквідні</i>	Активи, що важко та довго перетворюються у грошові кошти: запаси сировини, матеріалів, незавершене виробництво.

Джерело: узагальнено автором за [15, 28, 26]

Така класифікація дозволяє підприємству більш детально аналізувати структуру своїх оборотних активів та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо їх оптимального використання. Розуміння складу оборотних активів та особливостей кожної їх складової є необхідним для ефективного управління підприємством.

Оборотні активи підприємства включають такі основні компоненти:

1. **Виробничі запаси.** Це сукупність сировини, матеріалів, комплектуючих та інших ресурсів, призначених для використання у виробничому процесі. Вони забезпечують безперервність виробництва та впливають на його ритмічність. Оптимальний рівень виробничих запасів дозволяє мінімізувати витрати на зберігання та уникнути дефіциту ресурсів.

2. **Незавершене виробництво.** Це продукція, яка знаходиться на різних стадіях виробничого процесу, але ще не готова до реалізації. Незавершене виробництво відображає вкладені ресурси та витрати, які ще не принесли доходу. Ефективне управління цією складовою дозволяє прискорити обіг коштів та зменшити витрати.

3. **Готова продукція.** Це товари, повністю завершені у виробництві та готові до реалізації споживачам. Наявність оптимального обсягу готової продукції на складі забезпечує швидке задоволення попиту та своєчасне виконання замовлень. Надмірні запаси готової продукції можуть призвести до збільшення витрат на зберігання та ризику морального старіння товарів.

4. **Товари.** Це матеріальні цінності, придбані підприємством для подальшого продажу без додаткової обробки. До цієї категорії відносяться товари в торговельних підприємствах або продукція, придбана для перепродажу. Ефективне управління товарними запасами дозволяє задовольнити споживчий попит та оптимізувати оборотні кошти.

5. **Дебіторська заборгованість.** Це сума коштів, яку повинні сплатити підприємству його контрагенти за поставлені товари або надані послуги. Вона відображає обсяг реалізованої продукції, за яку ще не

отримано оплати. Управління дебіторською заборгованістю включає контроль за своєчасністю розрахунків та мінімізацію ризику неплатежів.

6. Грошові кошти та їх еквіваленти. Це наявні у підприємства грошові ресурси в касі, на банківських рахунках, а також короткострокові фінансові вкладення, які можуть бути швидко конвертовані у грошові кошти. Вони забезпечують ліквідність підприємства та його здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання. Раціональне управління грошовими коштами дозволяє підтримувати баланс між платоспроможністю та прибутковістю.

7. Поточні фінансові інвестиції. Це короткострокові вкладення підприємства у фінансові інструменти, такі як акції, облігації або депозити, з метою отримання додаткового доходу. Такі інвестиції дозволяють ефективно використовувати тимчасово вільні грошові кошти та підвищувати загальну рентабельність підприємства [15, 37, 38].

Кожна з цих складових відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної діяльності підприємства. Збалансоване управління оборотними активами сприяє підвищенню фінансової стійкості, оптимізації витрат та забезпеченню конкурентних переваг на ринку.

Інша важлива складова активів підприємства це необоротні активи. Необоротні активи— це ресурси, які використовуються в господарській діяльності протягом тривалого часу (понад один рік або операційний цикл, якщо він довший за рік) і не призначені для перепродажу. Вони включають матеріальні та нематеріальні цінності, що забезпечують основу функціонування та розвитку підприємства.

Необоротні активи відіграють ключову роль у забезпеченні стабільної та ефективної роботи підприємства. Їх основні функції включають:

- *Формування виробничої бази.* Основні засоби, такі як будівлі, обладнання та машини, є матеріальною основою для виробництва товарів або надання послуг.

• *Забезпечення довгострокових інвестицій.* Довгострокові фінансові вкладення дозволяють підприємству отримувати додатковий дохід та розширювати сфери діяльності.

• *Підвищення конкурентоспроможності.* Нематеріальні активи, такі як патенти, торгові марки та авторські права, надають підприємству унікальні переваги на ринку.

• *Забезпечення фінансової стійкості.* Наявність значних необоротних активів підвищує кредитоспроможність підприємства та його привабливість для інвесторів [18, 20].

До складу необоротних активів входять різні компоненти, кожен з яких виконує специфічні функції:

1. **Основні засоби.** Матеріальні активи, що використовуються у виробництві або для надання послуг, з очікуваним строком корисного використання понад один рік. До них належать будівлі, споруди, машини, обладнання та інші подібні об'єкти.

2. **Нематеріальні активи.** Нефізичні ресурси, які мають вартість і здатні приносити економічні вигоди. Сюди відносяться патенти, ліцензії, торгові марки, авторські права та програмне забезпечення.

3. **Незавершені капітальні інвестиції.** Витрати на придбання або створення необоротних активів, які ще не введені в експлуатацію. Це можуть бути будівництво нових об'єктів, придбання обладнання, що знаходиться на стадії монтажу, тощо.

4. **Довгострокові фінансові інвестиції.** Вкладення коштів у фінансові інструменти (акції, облігації) або статутний капітал інших підприємств з метою отримання доходу в довгостроковій перспективі.

5. **Довгострокова дебіторська заборгованість.** Заборгованість інших підприємств або осіб перед даним підприємством, яка буде погашена після 12 місяців з дати балансу.

6. **Відстрочені податкові активи.** Сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в майбутніх періодах внаслідок тимчасових різниць між обліковою та податковою базами оцінки.

7. **Інші необоротні активи.** До цієї категорії відносяться активи, які не можуть бути віднесені до вищезазначених груп, але відповідають критеріям необоротних. Наприклад, довгострокові біологічні активи, такі як багаторічні насадження або племінна худоба [8, 11, 18, 20, 27].

Розуміння сутності та складу необоротних активів дозволяє підприємству ефективно управляти своїми ресурсами, планувати інвестиції та забезпечувати стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

У сучасних умовах нестабільності та високої конкуренції ефективно управління активами стає невід'ємною складовою стратегії успішного підприємства. Воно забезпечує не лише поточну стабільність, але й створює підґрунтя для довгострокового розвитку та процвітання.

1.2. Значення, функції та складові джерел фінансування майна підприємства

Фінансування є ключовим процесом для підприємства, оскільки воно визначає можливість здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Джерела фінансування підприємства – це всі можливі фінансові ресурси, які підприємство залучає для забезпечення своєї діяльності, розвитку та інвестиційних потреб. Вони можуть формуватися як за рахунок власних коштів підприємства, так і шляхом залучення зовнішніх фінансових ресурсів. Цю тезу підтримують науковці Непочатенко О.О. та Мельничук Н.Ю., яка зазначають, що «підприємства одержують активи з різних джерел. В цілому їх поділяють на: власні (вклади засновників, прибуток, резерви, безповоротна фінансова допомога) та зобов'язання (кредиторська заборгованість)» [19]. Доповнюють цю думку Щербань О.Д., Коновал А.В., які зазначають, що «за джерелами мобілізації фінансових ресурсів

розрізняють зовнішнє та внутрішнє фінансування; за правовим статусом інвесторів – власний капітал і позичковий капітал. Власний капітал може бути сформований за рахунок внесків власників підприємства або шляхом реінвестування прибутку... Позичковий капітал, як і власний, може бути мобілізований із зовнішніх та внутрішніх джерел. До зовнішніх джерел формування позичкового капіталу належать: кредити банків (довго і короткострокові); кредиторська заборгованість за матеріальні цінності, виконані роботи, послуги; заборгованість за розрахунками (з одержаних авансів, з бюджетом, з оплати праці тощо)» [34, с.555]. В контексті важливості джерел фінансування підприємства українські дослідники Чобіток В. та Мацишин М. вказують, що «вивчення джерел фінансування підприємницької діяльності є важливим фактором для формування ефективних стратегій фінансового менеджменту. Це дозволяє підприємствам не лише забезпечити необхідні ресурси для поточної діяльності, але й створити фінансовий резерв для майбутніх інвестицій і розвитку» [33, с.28]

Таким чином, джерела фінансування можна розділити на дві великі групи: власні та залучені (позикові) кошти. Існує певна класифікація джерел фінансування майна підприємства, які залежно від різних підходів можна поділити наступним чином (табл.1.4).

Таблиця 1.4

Класифікація джерел фінансування майна підприємства

Критерій класифікації	Категорії
<i>За походженням</i>	Власні, залучені (позикові)
<i>За терміном використання</i>	Довгострокові (інвестиційні), короткострокові (оборотні)
<i>За правовим статусом</i>	Внутрішні (прибуток, амортизація), зовнішні (банківські кредити, лізинг)
<i>За джерелом формування</i>	Приватні (інвестори, акціонери), державні (субсидії, дотації)
<i>За стабільністю</i>	Постійні (статутний капітал), тимчасові (банківські кредити)

Джерело: узагальнено автором за [34-36]

Власний капітал – це сукупність фінансових ресурсів підприємства, що належать його власникам та використовуються для фінансування господарської діяльності. Це залишкова вартість активів підприємства після вирахування всіх його зобов'язань. Науковий підхід до власного капіталу визначає його як фінансову базу, що забезпечує автономність підприємства, його фінансову стійкість та інвестиційну привабливість.

Власний капітал включає кілька ключових компонентів:

1. **Зареєстрований (статутний) капітал** – кошти, вкладені засновниками підприємства при його створенні. Це стартовий капітал, який формується у вигляді грошових внесків, майна, нематеріальних активів.

2. **Додатковий капітал** – кошти, що виникають у процесі діяльності підприємства, зокрема: емісійний дохід (різниця між ринковою вартістю та номіналом випущених акцій), дооцінка активів, інші внески власників.

3. **Резервний капітал** – частина прибутку, яка резервується для покриття можливих збитків або непередбачених витрат.

4. **Нерозподілений прибуток** – чистий прибуток підприємства, що залишається після виплати дивідендів і може використовуватися для розширення діяльності.

5. **Цільове фінансування** – кошти, отримані підприємством у вигляді грантів, державних субсидій чи благодійних внесків, які мають конкретне призначення [8, 10, 31].

Існує наступний поділ та складові власного капіталу підприємства (табл. 1.5). Таким чином, власний капітал є основою фінансової стійкості підприємства. Він дозволяє зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування, підтримувати автономність у прийнятті рішень і забезпечує стабільний розвиток бізнесу.

В свою чергу, позиковий капітал – це сукупність фінансових ресурсів, залучених підприємством на умовах зворотності, платності та строковості.

Він формується за рахунок кредитів, позик, облігаційних випусків та інших фінансових зобов'язань перед зовнішніми контрагентами.

Таблиця 1.5

Групування складових власного капіталу підприємства

Критерій класифікації	Види власного капіталу
За джерелом формування	Вкладений (інвестований), накопичений (отриманий у процесі діяльності)
За стабільністю	Постійний (статутний капітал), змінний (резервний капітал, нерозподілений прибуток)
За призначенням	Операційний (для поточної діяльності), інвестиційний (для довгострокових вкладень)

Джерело: узагальнено автором за [8]

До основних характеристик позикового капіталу слід віднести:

- *Зворотність* – підприємство зобов'язане повернути залучені кошти в певний строк.

- *Платність* – за користування позиковими ресурсами підприємство сплачує проценти.

- *Терміновість* – кошти залучаються на коротко- чи довгостроковий період.

Позиковий капітал виконує такі функції:

- Допомогає розширювати діяльність без значного збільшення власного капіталу.

- Підвищує ефективність використання фінансових ресурсів за рахунок ефекту фінансового важеля.

- Дозволяє швидко реагувати на зміну кон'юнктури ринку, фінансуючи додаткові потреби.

- Впливає на фінансову стійкість: надмірна частка позикового капіталу може збільшити ризик банкрутства [33-35].

Позиковий капітал є важливим джерелом фінансування підприємства, яке дозволяє реалізовувати як короткострокові, так і довгострокові проекти, тому він поділяється на довгострокові та короткострокові зобов'язання (табл. 1.6). Позиковий капітал використовується для фінансування оборотних

активів, придбання основних засобів, реалізації інвестиційних проєктів або покриття тимчасових фінансових потреб.

Таблиця 1.6

Класифікація позикового капіталу підприємства

Критерій	Види позикового капіталу
За терміном використання	Довгостроковий (кредити >1 року, облігації), короткостроковий (кредити <1 року, кредиторська заборгованість)
За джерелом отримання	Банківський (кредити, овердрафт), небанківський (облігації, векселі, комерційний кредит)
За формою залучення	Прямий (банківські кредити, лізинг), опосередкований (облігації, векселі)
За платністю	Платний (кредити, лізинг), безкоштовний (кредиторська заборгованість без штрафів)

Джерело: узагальнено автором за [35]

Між власним та позиковим капіталом підприємства є певні відмінності (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Відмінності між власним та позиковим капіталом підприємства

Критерій	Власний капітал	Позиковий капітал
Джерело формування	Формується за рахунок внесків власників, нерозподіленого прибутку, додаткової емісії акцій.	Отримується від зовнішніх кредиторів (банки, інвестори, постачальники) на умовах повернення.
Право власності	Належить підприємству та його власникам.	Належить кредиторам до моменту погашення зобов'язань.
Термін використання	Не має визначеного строку погашення.	Має чітко визначені строки повернення (коротко- та довгострокові зобов'язання).
Обов'язковість повернення	Не підлягає поверненню, окрім випадків ліквідації підприємства.	Підлягає обов'язковому поверненню згідно з договором.
Вартість капіталу	Відсутність фіксованих виплат (крім виплати дивідендів акціонерам).	Має вартість у вигляді відсотків за кредити, лізинг або облігації.
Ризики для підприємства	Менший ризик, оскільки не створює боргового навантаження.	Збільшує фінансові ризики через необхідність виплат боргів незалежно від прибутковості діяльності.
Вплив на фінансову стійкість	Підвищує фінансову стійкість, оскільки не створює зобов'язань перед третіми особами.	Надмірна частка позикового капіталу може призвести до фінансової нестабільності.
Податкові переваги	Дивіденди виплачуються з прибутку після сплати податків.	Процентні витрати за кредитами зменшують оподатковуваний прибуток.
Гнучкість у використанні	Використовується в довгостроковій перспективі для інвестицій та розвитку.	Може залучатися швидко, але потребує контролю за виплатами.
Вплив на ефект фінансового важеля	Використання лише власного капіталу обмежує можливість прискореного зростання.	Залучення позикових коштів може підвищити прибутковість власного капіталу (ефект фінансового важеля), але зростають ризики.

Таким чином, ефективне управління капіталом передбачає оптимальне співвідношення між власними і позиковими ресурсами. Власний капітал забезпечує фінансову стабільність і незалежність, тоді як позиковий капітал дозволяє розширювати діяльність і реалізовувати інвестиційні проєкти без значного залучення власних коштів.

1.3. Методика аналізу активів підприємства та джерел їх фінансування

Ефективне управління активами підприємства є ключовим чинником його стабільного функціонування та розвитку. Раціональне управління активами дозволяє оптимізувати їх структуру та обсяги, що сприяє зниженню витрат і підвищенню продуктивності. Це, в свою чергу, забезпечує конкурентні переваги на ринку. Контроль за станом та рухом активів допомагає підтримувати необхідний рівень ліквідності, що дозволяє підприємству своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання та уникати кризових ситуацій. Ефективне управління активами свідчить про надійність та перспективність підприємства, що може залучати додаткові інвестиції для його розвитку. Управління оборотними активами, такими як запаси та дебіторська заборгованість, дозволяє прискорити обіг коштів і підвищити рентабельність операційної діяльності.

Головною метою аналізу є оцінка ефективності управління активами, фінансової стійкості та оптимальності структури джерел фінансування. До основних завдань слід віднести наступні:

- Виявлення сильних і слабких сторін у фінансово-майновому стані підприємства.
- Аналіз залежності від зовнішнього фінансування.
- Розробка рекомендацій для підвищення ефективності управління фінансами.

Т. Ю. Мельник та С. В. Свірко досліджують сутність поняття «фінансово-майновий стан підприємства» та обґрунтовують організаційні аспекти і методичний інструментарій його оцінювання. Вони зазначають, що фінансово-майновий стан підприємства відображає розміщення, склад, структуру, динаміку і стан майна (активів) та капіталу (пасивів) підприємства, і змінюється з часом за рахунок впливу внутрішніх та зовнішніх факторів [17].

Узагальнення фахової літератури дозволяє виділити наступні етапи аналізу фінансово-майнового стану підприємства:

Етап 1. Збір даних: Аналіз фінансової звітності (баланс, звіт про фінансові результати).

Етап 2. Горизонтальний аналіз: Порівняння показників у динаміці (зміна за декілька періодів).

Етап 3. Вертикальний аналіз: Вивчення структури активів і пасивів у відсотковому вираженні.

Етап 4. Розрахунок коефіцієнтів: Використання фінансових індикаторів для оцінки ефективності.

Етап 5. Інтерпретація результатів: Пошук причин відхилень і розробка висновків.

До основних методів та прийомів аналізу фінансово-майнового стану підприємства відносять наступні:

- *Горизонтальний аналіз:* Вивчення динаміки змін абсолютних показників за різні періоди.

- *Вертикальний аналіз:* Співвідношення елементів активів та пасивів від загальної суми.

- *Метод коефіцієнтів:* Розрахунок та порівняння фінансових коефіцієнтів з нормативами або середньогалузевими показниками.

- *Графічний аналіз:* Візуалізація структури та динаміки через графіки, діаграми [7, 23, 31].

Більшість науковців сходяться на думці, що фінансовий стан підприємства значною мірою залежить оптимальності залучення джерел фінансування та від доцільності та правильності вкладення залучених коштів в активи, тобто фінансовий стан визначається правильними рішеннями щодо управління активами і пасивами підприємства. Загалом аналіз активів та пасивів підприємства зводиться до аналізу Балансового звіту. В процесі функціонування підприємства величина активів і пасивів та їх структура постійно змінюються. Характеристику про якісні зміни в структурі майна та його джерел можна отримати за допомогою вертикального та горизонтального аналізу звітності.

Горизонтальний аналіз передбачає виявлення тенденцій (зростання, зменшення) і визначення абсолютних та відносних змін. Такий аналіз допомагає зрозуміти, як змінюється структура і обсяг активів у часі; дає змогу аналізувати стійкість і стабільність підприємства, оцінюються як загальні активи, так і окремі їх складові (оборотні, необоротні, дебіторська заборгованість тощо). Горизонтальний аналіз звітності полягає в побудові однієї чи кількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні показники доповнюються відносними темпами зростання (зниження).

Вертикальний аналіз передбачає визначення частки окремих видів активів у загальному обсязі. Він показує, які активи домінують у структурі підприємства (наприклад, висока частка необоротних активів може свідчити про капіталомісткість бізнесу); дозволяє оцінити баланс між ліквідними і неліквідними активами та легше порівнювати структуру активів різних підприємств незалежно від їх масштабів. Вертикальний аналіз показує структуру майна підприємства та його джерел. Як правило, показники структури розраховують у відсотках до валюти балансу. Відносні показники певною мірою згладжують негативний вплив інфляційних процесів, які суттєво утруднюють зіставлення абсолютних показників у динаміці [7, 8, 19].

На практиці «нерідко об'єднують горизонтальний і вертикальний аналізи, тобто будують аналітичні таблиці, які характеризують динаміку та структуру

майна і джерел його фінансування. На цій стадії аналізу формується уявлення про діяльність підприємства, виявляються зміни в складі його майна і джерелах, встановлюються взаємозв'язки різних показників. З цією метою визначають співвідношення окремих статей активу і пасиву балансу, їх частку в загальному підсумку балансу, розраховують суми відхилень у структурі основних статей балансу порівняно з минулим періодом» [19].

Загальну суму «змін підсумку балансу розбивають на складові, що дає змогу зробити попередні висновки про характер руху в складі активів, джерелах їх формування та взаємообумовленості. Так, зміни в складі довгострокових (необоротних) і поточних (оборотних) засобів розглядають у взаємозв'язку зі змінами в зобов'язаннях підприємства» [23].

На основі активу балансу необхідно здійснити загальну оцінку майна, що є в розпорядженні підприємства. «Фінансовий аналітик повинен виділяти такі складові:

- 1) загальну вартість майна підприємства, яка дорівнює підсумку балансу;
- 2) вартість складових активів — основних і необоротних.

Такий аналіз дозволяє зробити висновки щодо:

- 1) зміни загальної вартості майна;
- 2) факторів, які впливають на зміну загальної вартості майна;
- 3) причин зміни оборотних коштів та необоротних активів;
- 4) співвідношення між темпами приросту оборотних і необоротних активів» [22, 39].

Пропонуємо проводити аналіз за наступними етапами:

Етап 1. Аналіз загальної величини активів підприємства. Так, в активі балансу відображаються, з одного боку, виробничий потенціал, який забезпечує можливий для здійснення основної (операційної) діяльності підприємства, а з другого — активи, які створюють умови для здійснення інвестиційної та фінансової діяльності. Ці види діяльності тісно взаємопов'язані.

Етап 2. Аналіз складових активів підприємства. Після загальної оцінки динаміки складу та структури майна необхідно докладно оцінити стан, рух і причини зміни кожного виду майна підприємства.

Етап 3. Аналіз коефіцієнтів. Аналіз активів підприємства доцільно доповнити аналізом показників, що характеризують ефективність їх використання, тобто показників прибутковості (дохідності) та оборотності активів.

Етап 4. Аналіз загальної величини джерел фінансування підприємства. Аналіз передбачає оцінку змін загальної величини сукупного капіталу підприємства та змін у складі основних складових: власному та позиковому капіталі.

Етап 5. Аналіз змін у складі власного та позикового капіталу підприємства. Детальний аналіз за статтями власного та позикового капіталу підприємства, зокрема короткострокових зобов'язань.

Етап 6. Аналіз умов фінансування підприємства та дотримання ним основних правил фінансування. Такий аналіз передбачає порівняння обсягів необоротних (довгострокових) активів та відповідних ним джерел фінансування, зокрема власного капіталу. Розрахунок показників чистого та власного оборотного капіталу.

Інформаційною основою для проведення такого аналізу являється Баланс підприємства (ф.№1), Звіт про фінансові результати (ф.№2) та інші оприлюднені дані, зокрема зі звіту про управління.

Таким чином, аналіз активів і пасивів ототожнюють з аналізом Балансу підприємства. Аналіз активів проводять на підставі Активу балансу в розрізі його окремих статей; основними прийомами аналізу активів являються вертикальний та горизонтальний аналіз та їх комбінація. Для складання обґрунтованих висновків та правильного групування статей балансу з метою аналізу використовують детальну класифікацію активів та пасивів за основними ознаками. Аналіз активів і пасивів доповнюють аналізом коефіцієнтів прибутковості та оборотності.

Висновки до розділу 1

Усе майно, яке належить підприємству і яке відображено в його балансі, називають активами. Саме за безпосередньої участі активів, які сформувалися на підприємстві, відбуваються всі виробничо господарські операції, що дає підприємству можливість для подальшого функціонування. Активи — це економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються в господарській діяльності з метою отримання прибутку; це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до збільшення економічних вигод у майбутньому.

Джерела фінансування підприємства – це всі можливі фінансові ресурси, які підприємство залучає для забезпечення своєї діяльності, розвитку та інвестиційних потреб. Вони можуть формуватися як за рахунок власних коштів підприємства, так і шляхом залучення зовнішніх фінансових ресурсів.

Аналіз активів і пасивів ототожнюють з аналізом Балансу підприємства. Аналіз активів проводять на підставі Активу балансу в розрізі його окремих статей; основними прийомами аналізу активів являються вертикальний та горизонтальний аналіз та їх комбінація. Для складання обґрунтованих висновків та правильного групування статей балансу з метою аналізу використовують детальну класифікацію активів та пасивів за основними ознаками. Аналіз активів і пасивів доповнюють аналізом коефіцієнтів прибутковості та оборотності.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЙОГО
ФІНАНСУВАННЯ
(НА ПРИКЛАДІ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»)

2.1. Характеристика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та особливостей його діяльності

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (далі – АМКР) — найбільше гірничо-металургійне підприємство України з повним виробничим циклом. Підприємство засноване Міністерством промислової політики України з датою державної реєстрації від 08.04.2004 року. АМКР є «частиною міжнародної корпорації АрселорМіттал – виробника сталі №1 в світі та одного з найбільших іноземних інвесторів країни. АМКР є підприємством з повним металургійним циклом, яке включає коксохімічне виробництво, гірничодобувне виробництво (відкриті розробки та підземний видобуток руди) і металургійне виробництво, у складі якого діють аглодоменний, сталеплавильний та прокатний департаменти» [12].

До основних видів діяльності підприємства відносяться наступні:

Найменування виду діяльності	Код за КВЕД
Виробництво чавуну, сталі та феросплавів	24.10
Виробництво коксу та коксопродуктів	19.10
Добування залізних руд	07.10

За інформацією підприємство до основних видів продукції відносяться:

Чавун - основний продукт доменного виробництва, який використовується для подальшого виробництва сталі.

Сталь - виробляється в конвертерних цехах та використовується в будівництві, машинобудуванні та інших галузях.

Прокат - готова продукція з сталі, яка включає арматуру, катанку та інші види прокату.

Кокс - використовується як паливо в доменному виробництві.

Концентрат - збагачена залізна руда для подальшої металургійної переробки.

Внаслідок повномасштабної війни, що розпочалася у 2022 році, ПАТ «АМКР» зіткнулося з численними викликами. Ці обставини суттєво вплинули на виробничі показники, інфраструктуру та фінансові результати підприємства. До війни його виробничі потужності були розраховані на щорічний випуск понад 6 млн тон сталі, понад 5 млн тон прокату й понад 5,5 млн тон чавуну. Підприємство забезпечувало понад 20 тис. робочих місць. Однак від початку 2022 року внаслідок початку війни виробництво сталі значно скоротилося, досягнувши найнижчих показників за останні роки. Проте у 2023 році виробництво сталі становило приблизно 0,97 млн тон, що свідчить про часткове відновлення виробничих потужностей. У 2024 році позитивні тенденції повільно продовжилися і у цьому році АМКР виробив 1,65 млн тон сталі, що на 69,9% більше порівняно з 2023 роком. Однак цей показник все ще значно нижчий за довоєнний рівень 2021 року, коли було вироблено 4,9 млн тон сталі [3,4] (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки виробництва основних видів продукції ПАТ «АМКР» за 2022-2024 роки, млн тон

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Темп росту, %	
				2023 /2022	2024/2023
Чавун	1,6	1,52	2,17	95,0	142,8
Сталь	1,2	0,97	1,65	80,8	170,1
Прокат	1,1	0,89	1,53	80,9	171,9
Кокс	1,1	0,85	1,25	77,3	147,1
Концентрат	4,5	4,56	7,82	101,3	171,5
Видобуток руди	0	11,40	19,19		168,3

Джерело: складено автором за інформацією підприємства

У 2024 році АМКР вдалося збільшити виробництво сталі на 70% порівняно з попереднім роком, досягнувши 1,65 млн тон. Однак цей показник все ще значно нижчий за довоєнний рівень 2021 року, коли виробництво становило 4,9 млн тон. Зростання виробництва було зумовлене підвищенням внутрішнього та зовнішнього попиту, а також частковим відновленням роботи чорноморських портів.

Аналіз показав, що період 2022–2024 років був надзвичайно складним для «АрселорМіттал Кривий Ріг» через:

- *Енергетичні проблеми:* Дефіцит електропостачання, високі ціни на електроенергію та необхідність імпорту значної її частини негативно впливали на виробництво.

- *Логістичні труднощі:* Висока вартість логістики та нестабільність транспортних шляхів ускладнювали постачання сировини та відвантаження готової продукції.

- *Ринкові умови:* Несприятлива цінова ситуація на ринках металопродукції обмежувала можливості реалізації продукції за вигідними цінами.

- *Виробничі обмеження:* Підприємство працювало з обмеженою кількістю доменних печей. У середині 2024 року вдалося тимчасово досягти 50% виробничих потужностей металургійного виробництва, а гірничий департамент працював на 70–75% довоєнного рівня.

- *Інфраструктурні виклики:* Пожежа на коксовій батареї внаслідок блекауту влітку 2024 року призвела до втрати частини виробничих потужностей [3-6].

АМКР є не тільки великим виробником металургійної продукції, але й постачальником, що забезпечує потреби економіки України. Основними споживачами продукції підприємства є:

- Будівельна галузь. Арматура та інші види прокату широко використовуються в будівництві.

- **Машинобудування.** Сталева продукція застосовується у виробництві машин та обладнання.

- **Експортні ринки.** Країни ЄС, зокрема Польща, Румунія та країни Балтії, є ключовими імпортерами продукції підприємства [6].

АМКР працює і на внутрішньому, так і зовнішньому ринках через інтегровану систему постачання, що дозволяє відвантажувати продукцію не тільки з заводу у Кривому Розі, але й з інших. До війни АМКР експортував продукцію в різні країни світу. Однак через високу вартість логістики та інші обмеження підприємство було змушене переорієнтуватися на найближчі країни Європейського Союзу, такі як Польща, Румунія та країни Балтії. Це пов'язано з тим, що транспортування на дальні відстані стало економічно не вигідним.

Європейський ринок став пріоритетним для підприємства, проте конкуренція з європейськими виробниками, які мають переваги у вигляді нижчих витрат на електроенергію та логістику, створює додаткові виклики. Крім того, запровадження механізму транскордонного вуглецевого коригування (СВАМ) з 2026 року може негативно вплинути на конкурентоспроможність українських металургів на європейському ринку.

Нинішня геополітична та макроекономічна ситуація в Україні створює низку обмежень у діяльності підприємства. До них слід віднести наступні:

1. ***Технічні обмеження.***

Пошкоджена інфраструктура. Деякі виробничі лінії, особливо в частинах підприємства, зазнали пошкоджень або працюють на зниженій потужності через відсутність стабільного енергопостачання.

Обмеженість технологічних ресурсів. Підприємство змушене оптимізувати використання наявних потужностей, що може уповільнювати технологічний розвиток та модернізацію.

2. ***Проблеми з постачанням сировини.***

Залежність від зовнішніх постачальників. Незважаючи на наявність власних родовищ залізної руди, підприємство активно закуповує критичні

матеріали (вогнетривкі матеріали, феросплави тощо) від зовнішніх постачальників. Затримки або перебої у цих поставках негативно впливають на виробництво.

Зростання логістичних витрат. Обмеженість транспортної інфраструктури та підвищення вартості перевезень призводять до додаткового фінансового навантаження.

3. **Логістичні та ринкові обмеження.**

Обмеження на експортування продукції. Зміна логістичних маршрутів, збільшення витрат на доставку та конкуренція на європейських ринках з боку виробників, які мають менші витрати на енергоресурси, створюють ризики для довгострокового експорту.

Регуляторні бар'єри. Введення нових норм, зокрема щодо екологічних стандартів, вимагає додаткових інвестицій та змін у виробничих процесах.

4. **Фінансові та інвестиційні обмеження.**

Підвищення операційних витрат. Постійні перебої у постачанні енергії, збільшення логістичних витрат та необхідність підтримувати безпеку працівників ведуть до зростання собівартості продукції.

Невизначеність ринкової ситуації. Економічна нестабільність та зростання фінансових ризиків стримують як внутрішні інвестиції, так і інтерес зовнішніх інвесторів до підприємства.

Аналіз встановив, що підприємство стикається з низкою ризиків, які можуть вплинути на його діяльність:

Економічні ризики. Стагнація ринків сталі в Європі, висока інфляція та уповільнення діяльності будівельних компаній можуть знизити попит на продукцію.

Регуляторні ризики. Впровадження СВАМ може збільшити витрати на експорт до ЄС, що негативно вплине на конкурентоспроможність.

Екологічні ризики. Невиконання екологічних зобов'язань може призвести до штрафів та обмежень діяльності. Зокрема, підприємство щорічно викидає

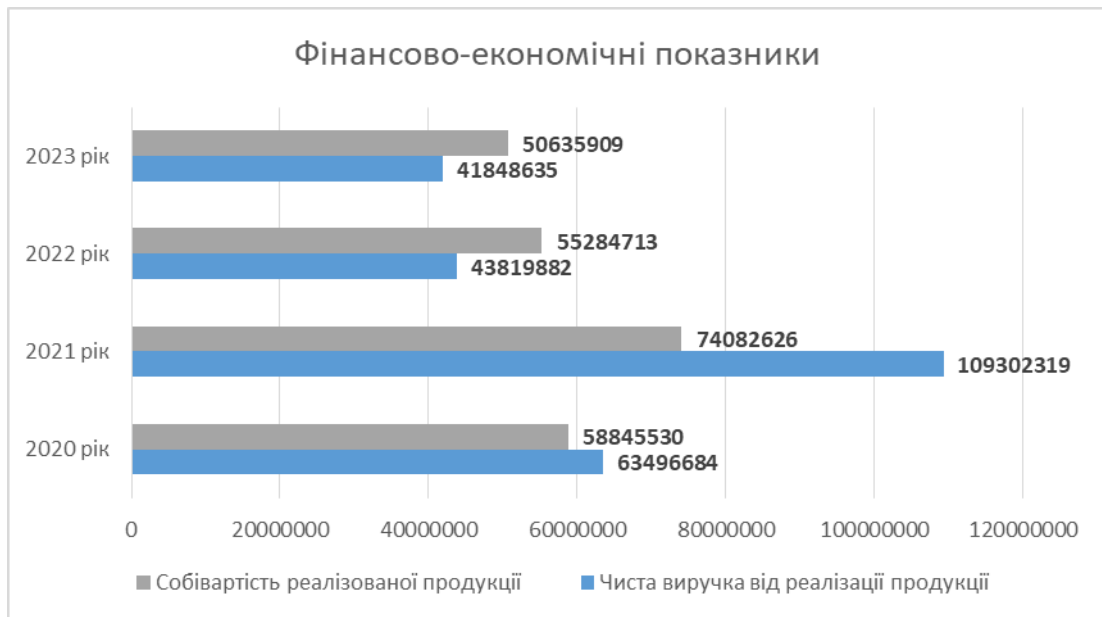
в атмосферу 96 тис. тон шкідливих речовин, що викликає занепокоєння екологів.

Логістичні ризики. Висока вартість транспортування та обмежена інфраструктура можуть ускладнити доставку продукції до споживачів.

Енергетичні ризики. Перебої з постачанням електроенергії та газу можуть призвести до зупинки виробництва [4, 12].

Для характеристики особливостей діяльності підприємства слід розглянути основні фінансово-економічні показники та показники його фінансового стану. Для такого аналізу скористаємося інформацією з сайту підприємства та його фінансової звітності, яка оприлюднена на сайті.

Розпочнемо з дослідження змін в показниках доходів та витрат підприємства, які формують його фінансові результати (рис. 2.1).

Рис.2.1. Динаміка основних фінансово-економічних показників ПАТ «АМКР» за 2020-2023 роки, тис грн

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Наведені показники засвідчують значне позитивне зростання обсягів чистої виручки АМКР у передвоєнні роки, особливо у 2021 році, що на тлі незначного зростання витрат на виробництво продукції підприємства забезпечити отримання позитивних фінансових результатів. Проте війна, як

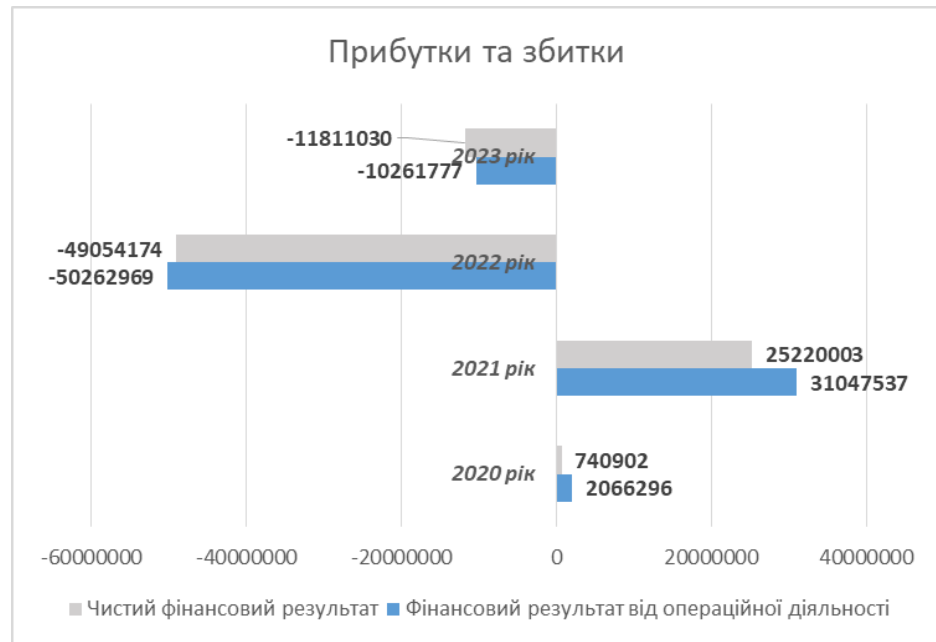
вже зазначалося раніше, призвела до значного погіршення економічних та політичних умов ведення бізнесу, втрати майна, загибелі людей та зменшення кількості кваліфікованих працівників через мобілізацію та інших негативних чинників, що призвело до погіршення фінансових показників. Так, протягом 2022-2023 років обсяги витрат стійко перевищували обсяги виручки, що сформувало від'ємні фінансові результати. А обсяги виручки у 2023 році склали менше половини від успішного передвоєнного року. За інформацією підприємства у 2024 році через «низку проблем, серед яких дефіцит електропостачання, високі ціни на електрику на необхідність імпортувати значну її частину, дорогу логістику, несприятливу цінову ситуацію на ринках металопродукції, «АМКР» не зміг у 2024 році вийти на беззбитковий рівень. У середині року підприємство змогло тимчасово досягти 50% виробничих потужностей металургійного виробництва. Гірничий департамент працював на близько 70-75% довоєнного виробництва» [6].

При цьому, «незважаючи на позитивну динаміку виробництва, підприємство зазнало фінансових втрат. Зокрема, у 2024 році збитки перевищили \$50 млн, головним чином через перебої в електропостачанні та інші наслідки війни» [4]. Розглянемо динаміку показників фінансових результатів за 2020-2023 роки (рис.2.2).

Як бачимо, несприятливі роки у воєнний час призвели до отримання підприємством збитків, як від операційної діяльності, так і чистих фінансових результатів. Особливо значними були збитки у перший рік війни, а вже у наступний рік підприємству вдалося їх скоротити. Отримані підприємством збитки призвели до збитковості його діяльності, тобто підприємство має не рентабельність, а збитковість.

Однак, попри значні виклики, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» продовжує свою діяльність, адаптуючись до складних умов воєнного часу. Підприємство демонструє зростання виробничих показників у 2024 році порівняно з 2023 роком, хоча вони ще не досягли довоєнного рівня. Основними факторами, що впливають на діяльність, залишаються

енергетичні та логістичні проблеми, а також нестабільність ринкової кон'юнктури. Однак для забезпечення стабільної роботи та відновлення довоєнних обсягів виробництва необхідна стабілізація ситуації в регіоні, відновлення інфраструктури та вирішення енергетичних та сировинних проблем.

Рис.2.2. Динаміка фінансових результатів ПАТ «АМКР» за 2020-2023 роки, тис грн

Джерело: складено автором за даними звітності підприємства

Характеристику підприємства доповнимо аналізом його показників фінансового стану. Для цього розрахуємо показники ліквідності та фінансової стійкості. Аналіз основних показників ліквідності (табл.2.2) виявив тенденцію до їх зниження. Розрахунки показують, що протягом всіх років показник абсолютної ліквідності є значно нижче нормативу, тобто підприємство не є абсолютно ліквідним. Водночас, у два роки перед війною рівень показників критичної та загальної ліквідності вкладався в нормативне значення і навіть перевищував його. Зокрема, коефіцієнт критичної ліквідності протягом 2021 року - початку 2022 року був значно вище 1, що засвідчує надмірну ліквідність. Аналіз формування показника виявив, що

причинами такого рівня показника є високий обсяг дебіторської заборгованості на балансі підприємства.

Таблиця 2.2

Аналіз показників ліквідності ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки

Показники	Норматив	1.01.	1.01.	1.01.	31.12.	Відхилення		
		2021	2022	2023	2023	2021	2022	2023
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,5	0,05	0,06	0,05	0,02	0,01	-0,01	-0,03
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	1,27	1,40	0,84	0,44	0,13	-0,56	-0,4
Коефіцієнт загальної ліквідності	1-2	1,68	2,08	1,61	0,88	0,4	-0,47	-0,73

Джерело: складено автором за даними звітності підприємства

Проте вже в наступні воєнні роки рівень показника критичної ліквідності значно знизився, що зумовлено падіння обсягів виручки від продажу продукції та, відповідно, і обсягів дебіторської заборгованості. Такі самі тенденції демонструє і показник загальної ліквідності, рівень якого протягом 2021 року укладається у норматив, на початок 2022 року рівень показника трохи вище нормативу, а от вже на кінець 2023 року рівень показника впав значно нижче нормативного значення. Причинами такої ситуації є зниження обсягів дебіторської заборгованості, яка найбільше впливає на рівень показника.

Таким чином, зниження обсягів виробництва і реалізації продукції від початку війни призвело до зниження обсягів дебіторської заборгованості та грошових коштів, що негативно вплинуло на рівень показників ліквідності.

Далі проаналізуємо основні показники фінансової стійкості підприємства за той же період. Для цього розрахуємо показники структури капіталу та оборотного капіталу (табл. 2.3). Аналіз розрахованих показників структури капіталу виявив стрімке погіршення показника автономії, який

засвідчує частку власного капіталу в загальному капіталі підприємства. Можна побачити, що частка власного капіталу зменшується з 72% на початок 2022 року до 34% на кінець 2023 року. В той же час частка заборгованості у складі джерел фінансування зростає з 28% на початок 2022 року до 66% на кінець 2023 року.

Таблиця 2.3

Аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки

Показники	1.01.	1.01.	1.01.	31.12.	Відхилення		
	2021	2022	2023	2023	2021	2022	2023
Коефіцієнт автономії	0,69	0,72	0,54	0,34	0,03	-0,18	-0,2
Коефіцієнт фінансування (заборгованості)	0,31	0,28	0,46	0,66	-0,03	0,18	0,2
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,45	0,38	0,87	1,94	-0,07	0,49	1,07
Чисті оборотні кошти	12180114	23553498	11234424	-2914921	11373384	-12319074	-14149345
Власні оборотні кошти	2575528	16136698	5150802	-9313483	13561170	-10985896	-14464285

Джерело: складено автором за даними звітності підприємства

Так само можна прокоментувати зміни у показнику фінансового левериджу – на початок 2022 року боргові кошти складають 38 коп на гривню власних коштів, а вже на кінець 2023 року на кожен гривню власних коштів припадає майже 2 гривні позикових коштів.

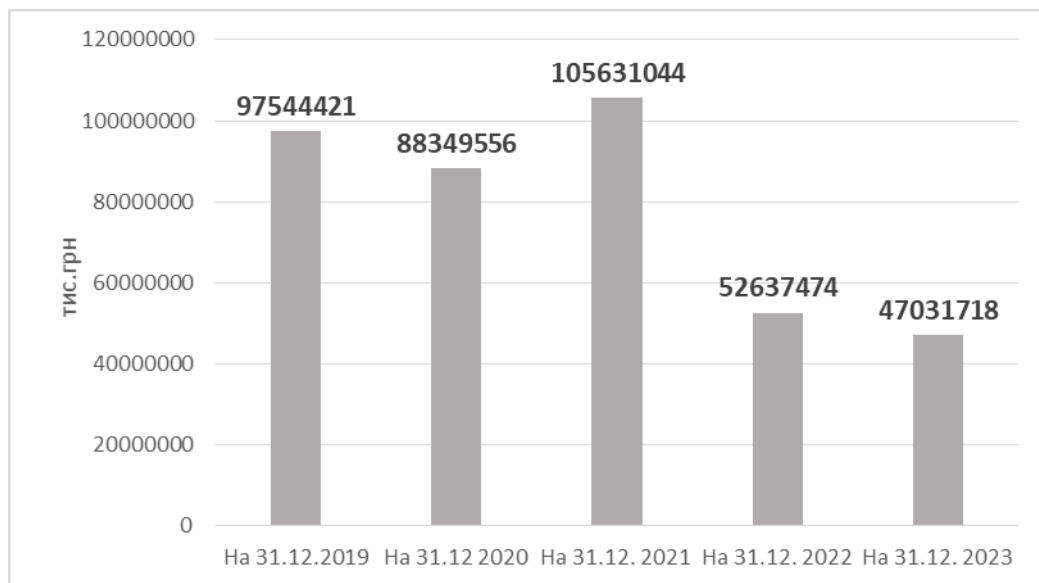
Аналіз показників та власних оборотних коштів виявив, що протягом 2021-2022 років підприємству вистачало власних коштів для фінансування постійного мінімуму оборотних коштів, а от вже у 2023 році накопичені борги не дозволили фінансувати робочий капітал підприємства.

Таким чином, війна в Україні створила безпрецедентні виклики для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Попри значні труднощі, підприємство

демонструє стійкість та адаптивність, продовжуючи виробництво та впроваджуючи заходи для подолання кризових ситуацій. Однак погіршення економічних умов і зниження обсягів доходів на тлі зростання витрат призвело до отримання збитків підприємством. Така ситуація призвела і до погіршення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

2.2. Аналіз майна підприємства

Згідно визначеної першого етапу методики аналізу майна (активів) підприємства необхідно проаналізувати зміни у загальній величині та складових майна підприємства. Для цього дослідимо в динаміці зміну загального обсягу активів (майна) АМКР за 2020-2023 роки (рис.2.3).

Рис.2.3. Динаміка загальної величини майна ПАТ «АМКР» за 2020-2023 роки, тис грн

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Рисунок засвідчує, що обсяги загальної величини активів підприємства з початком війни зменшилися майже вповнину, що зумовлено як втратою частини майна, так і зниженням обсягів оборотних активів внаслідок зниження обсягів реалізації продукції. На кінець 2023 року майно

підприємства зменшилося ще сильніше. Основною причиною є наслідки повномасштабної війни росії проти України.

Більш детальний аналіз змін у складових майна підприємства в динаміці за три останні роки (табл. 2.4) показав, що протягом 2021 року напередодні війни сукупне майно підприємства зросло більш ніж на 19,6%, насамперед за рахунок зростання обсягів оборотних активів на 51,2%. При цьому необоротні активи також зростали, проте лише на 3,2%.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки майна ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Показники	1.01.	1.01.	1.01.	31.12.	Темп росту, %		
	2021	2022	2023	2023	2021	2022	2023
Необоротні активи	58303785	60187811	22979582	25330277	103,2	38,2	110,2
Оборотні активи	30045798	45443233	29657892	21701441	151,2	65,3	73,2
Баланс	88349556	105631044	52637474	47031718	119,6	49,8	89,4

Джерело: складено автором за даними звітності

Водночас можна побачити, що у перший рік війни відбулися радикальні зміни і сукупний обсяг майна за вартістю склав лише 49,8% від обсягів попереднього успішного року. Це зумовлено значним зменшенням обсягів необоротних активів, які знизилися більш ніж на 60%, але й обсяги оборотних активів також зазнали зменшення. У 2023 році ситуація була так само важкою, хоча майно підприємства трохи зросло у порівнянні з попереднім роком. Так, сукупний обсяг майна на кінець 2023 року склав лише близько 90% від обсягу на початок року, при цьому необоротні активи підприємства зросли на 10%, а от оборотні активи продовжили тенденцію зниження.

Аналіз змін в структурі майна підприємства (табл. 2.5) виявив перерозподіл частки необоротних та оборотних активів протягом досліджуваних років. Так, на початок мирного та успішного 2021 року частка необоротних активів майже вдвічі перевищила частку оборотних активів, але

на кінець року частка необоротних активів зменшилася за рахунок більш високих темпів зростання оборотних активів.

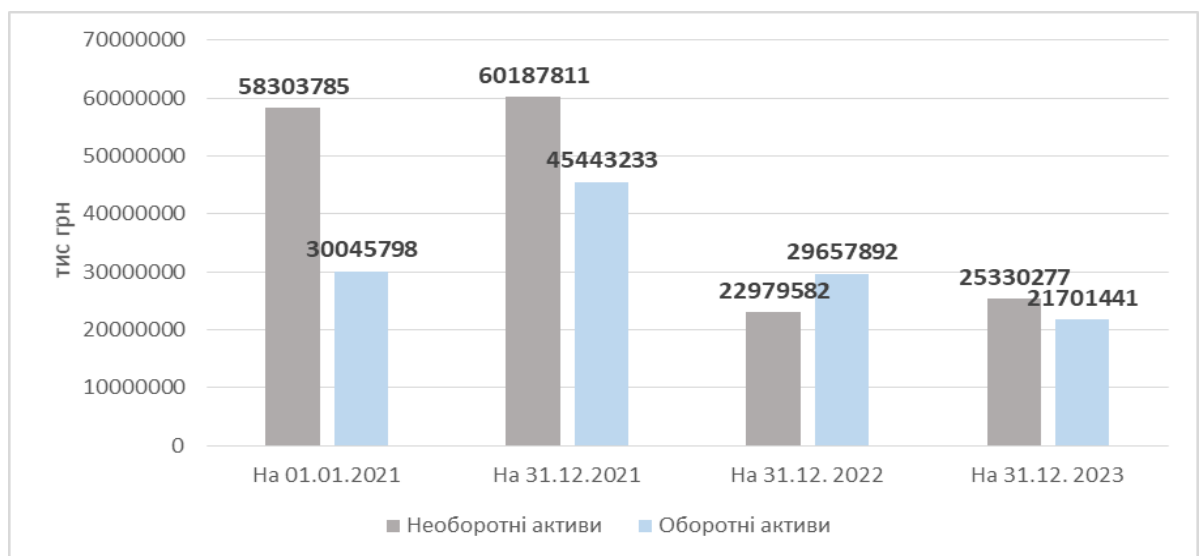
Таблиця 2.5

Аналіз структури майна ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, %

Показники	1.01.	1.01.	1.01.	31.12.	Відхилення		
	2021	2022	2023	2023	2021	2022	2023
Необоротні активи	65,99	56,98	43,66	53,86	-9,01	-13,32	10,20
Оборотні активи	34,01	43,02	56,34	46,14	9,01	13,32	-10,20
Баланс	100	100	100	100	-	-	-

Джерело: складено автором за даними звітності

Однак з початком війни відбувся перерозподіл у складі майна і частка необоротних активів склала менше частки оборотних активів – лише майже 44% у порівнянні з 56% оборотних активів. На кінець 2023 року частка необоротних активів знову зросла, проте складає лише 54% порівняно з часткою оборотних активів у 46%. Слід зазначити, що попри певні зміни можна стверджувати, що загалом війна справила негативний вплив на економічну діяльність підприємства та стан його майна. Ситуація може бути проілюстрована рисунком (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Динаміка складових майна ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Для складання більш детальних висновків та пошуку причин структурного перерозподілу згідно наступного етапу аналізу слід детальніше проаналізувати зміни у складі оборотних активів.

Аналіз змін в динаміці складових оборотних активів (табл. 2.6) виявив тенденцію до зниження обсягів. Детальний аналіз зрушень у складі оборотних активів на початок 2021 року показав, що причинами зростання сукупної величини майна на 51% вплинуло зростання товарної дебіторської заборгованості на 121% та запасів ТМЦ на 97,6%.

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки складових оборотних активів ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Показники	1.01. 2021	1.01. 2022	1.01. 2023	31.12. 2023	Темп росту, %		
					2021	2022	2023
Запаси ТМЦ	7438127	14700484	14166798	10842192	197,6	96,4	76,5
Дебіторська заборгованість товарна	19702417	25422493	7292154	6071880	129,0	28,7	83,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками та авансами	1629403	3606316	6674019	3520660	221,3	185,1	52,8
Інша поточна дебіторська заборгованість	306075	223566	241146	246524	73,0	107,9	102,2
Гроші та їх еквіваленти	867691	1375247	954467	523938	158,5	69,4	54,9
Інші оборотні активи	102085	115127	329308	496247	112,8	286,0	150,7
Оборотні активи, всього	30045798	45443233	29657892	21701441	151,2	65,3	73,2

Джерело: складено автором за даними звітності

Водночас величина іншої поточної дебіторської заборгованості зменшилася. На кінець 2022 року, на тлі зменшення загальної величини оборотних активів, відбулося зростання дебіторської заборгованості за розрахунками за виданими авансами на 85%, в той час обсяги товарної дебіторської заборгованості знизилися до 28,7%. Запаси ТМЦ зменшилися

незначно. Протягом 2023 року знову відбулися зміни, але як обсяги дебіторської заборгованості за видами, так і запаси ТМЦ і грошових коштів зменшилися. Протягом всіх років аналізу інші оборотні активи підприємства зростали.

Аналіз змін в структурі оборотних активів підприємства (табл. 2.7) показав, що найбільшу частку у складі оборотних активів протягом всіх років складають запаси ТМЦ, при цьому їх питома вага зростає з майже 25% на початок 2021 року до майже 50% на кінець 2023 року.

Таблиця 2.7

Аналіз структури оборотних активів ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, %

Показники	1.01. 2021	1.01. 2022	1.01. 2023	31.12. 2023	Відхилення, %		
					2021	2022	2023
Запаси ТМЦ	24,76	32,35	47,77	49,96	7,59	15,42	2,19
Дебіторська заборгованість товарна	65,57	55,94	24,59	27,98	-9,63	-31,36	3,39
Дебіторська заборгованість за розрахунками та авансами	5,42	7,94	22,50	16,22	2,51	14,57	-6,28
Інша поточна дебіторська заборгованість	1,02	0,49	0,81	1,14	-0,53	0,32	0,32
Гроші та їх еквіваленти	2,89	3,03	3,22	2,41	0,14	0,19	-0,80
Інші оборотні активи	0,34	0,25	1,11	2,29	-0,09	0,86	1,18
Оборотні активи, всього	100	100	100	100	-	-	-

Джерело: складено автором за даними звітності

Водночас частка дебіторської заборгованості клієнтів стійко зменшується з 65,6% на початок 2021 року до майже 28% на кінець 2023 року. Це свідчить про скорочення обсягів реалізації продукції внаслідок війни. Водночас, зросла частка розрахунків за авансами з 5,4% на початок 2021 року

до 22,5% на кінець 2022 року та до 16,2% на кінець 2023 року. Протягом всіх років дослідження частка грошових коштів була незначною на рівні 2%-3%.

Оскільки частка запасів ТМЦ є досить значною, то доцільно детальніше проаналізувати їх складові. Для цього скористаємося звичайним підходом – аналіз в динаміці та структурі запасів. Дослідження тенденцій у зміні складових запасів (табл. 2.8) виявило, що протягом 2021 року внаслідок зростання обсягів виробництва продукції збільшилися обсяги запасів.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки товарно-матеріальних запасів ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Показники	1.01. 2021	1.01. 2022	1.01. 2023	31.12. 2023	Темп росту, %		
					2021	2022	2023
Виробничі запаси	3426006	7998966	6416427	5788371	233,5	80,2	90,2
Незавершене виробництво	2833168	4277458	6893670	3700672	151,0	161,2	53,7
Готова продукція	1178953	2218815	711622	1353149	188,2	32,1	190,1
Всього запасів	7438127	14495239	14021719	10842192	194,9	96,7	77,3

Джерело: складено автором за даними звітності

Так, на початок 2021 року величина сукупних запасів зросла на 95%, проте найбільше зростали обсяги саме виробничих запасів, темп росту яких склав 133%. Готова продукція також зросла на 88%. Однак вже у 2022 році обсяги запасів дещо зменшилися, при цьому незавершене виробництво зросло на 61%. Водночас запаси готової продукції і виробничих запасів зменшилися. На кінець 2023 року загальна величина запасів і надалі зменшувалася, хоча при цьому зростали обсяги готової продукції.

Дослідження змін в структурі запасів ТМЦ (табл. 2.9) виявило, що протягом всіх років аналізу найбільшу частку складають саме виробничі запаси, питома вага яких коливається в межах 45%-55%. Значною також є частка незавершеного виробництва, яка коливалася в межах 34% - 49%. Частка готової продукції є не високою і коливається протягом трьох років.

Таблиця 2.9

**Аналіз структури товарно-матеріальних запасів ПАТ «АМКР» за 2021-
2023 роки, %**

Показники	1.01.	1.01.	1.01.	31.12.	Відхилення		
	2021	2022	2023	2023	2021	2022	2023
Виробничі запаси	46,06	55,18	45,76	53,39	9,12	-9,42	7,63
Незавершене виробництво	38,09	29,51	49,16	34,13	-8,58	19,65	-15,03
Готова продукція	15,85	15,31	5,08	12,48	-0,54	-10,23	7,41
Запаси, усього	100	100	100	100	-	-	-

Джерело: складено автором за даними звітності

Як бачимо, негативні чинники війни спричинили зниження обсягів виробництва і реалізації продукції, що, в свою чергу, призвело до зниження обсягів запасів ТМЦ.

Попереднє дослідження виявило, що обсяги дебіторської заборгованості клієнтів за отриману продукцію підприємства, зменшувалися, що може бути проілюстровано діаграмою (рис. 2.5).

**Рис. 2.5. Динаміка дебіторської заборгованості ПАТ «АМКР» за 2021-
2023 роки, тис грн**

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Можна побачити, що на кінець 2021 року обсяги товарної дебіторської заборгованості зросли, що підтверджує висновок про успішний рік для підприємства, однак з початком повномасштабної війни обсяги дебіторської заборгованості знизилися майже вдвічі.

Таким чином, проведений аналіз підтверджує раніше зроблений висновок про негативний вплив наслідків повномасштабної війни та економічну діяльність та майно підприємства. Так, скорочення обсягів виробництва і реалізації продукції призвели як до зниження дебіторської заборгованості клієнтів у розрахунках за продукцію, так і до зменшення обсягів виробничих запасів, необхідних для подальшого виробництва продукції. Натомість зросла заборгованість за виданими авансами та накопичені запаси незавершеного виробництва. Крім того, внаслідок війни було пошкоджені і втрачені необоротні активи АМКР, зокрема його основні засоби.

2.3. Аналіз джерел фінансування майна підприємства

Згідно наступного етапу методики дослідження проведемо аналіз джерел фінансування майна підприємства на проміжку часу до війни та під час війни. Аналіз розпочнемо з дослідження змін в динаміці та структурі основних укрупнених складових джерел фінансування майна АМКР, зокрема власного капіталу та заборгованості.

Так, аналіз тенденцій в зміні джерел фінансування майна АМКР (табл. 2. 10) виявив коливання у темпах росту складових. Зокрема, протягом 2021 року спостерігається значне зростання величини власного капіталу підприємства – на майже 26%, в той час як довгострокова заборгованість зменшилася на майже 23%. В цей рік відбулося також і зростання поточних зобов'язань підприємства. Такі зрушення можуть бути пояснені позитивними чинниками успішного 2021 року, коли підприємство суттєво наростило обсяги реалізації продукції та отримало значні обсяги прибутку, що вплинуло на зростання як

власного капіталу, так і поточних зобов'язань. Однак у рік початку війни внаслідок шоку відбулося скорочення як загальної величини капіталу підприємства, так і всіх його складових.

Таблиця 2.10

Аналіз динаміки джерел фінансування активів ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Показники	1.01. 2021	1.01. 2022	1.01. 2023	31.12. 2023	Темп росту, %		
					2021	2022	2023
Власний капітал	60879286	76544616	28197740	16016794	125,7	36,8	56,8
Довгостроковий позиковий капітал	9604586	7416800	6083622	6398562	77,2	82,0	105,2
Короткострокові зобов'язання	17865684	21669628	18356112	24616362	121,3	84,7	134,1
Баланс	88349556	105631044	52637474	47031718	119,6	49,8	89,4

Джерело: складено автором за даними звітності

У наступному воєнному році відбувся невеликий «відскок» і підприємство збільшило як обсяги активів, так і джерел його фінансування. Зокрема, відбулося невелике зростання суми власного капіталу, зростання якого склало лише 56,8% від суми попереднього року. Водночас, нестача власних коштів у вигляді прибутків змусила підприємство шукати інші джерела для фінансування своєї діяльності і такими стали як довгострокові, так і короткострокові позикові кошти. Так, приріст довгострокових зобов'язань склав 5,2%, а приріст поточних зобов'язань – 34%. Для складання більш точних висновків необхідно більш детально проаналізувати зміни у складових власного та позикового капіталу АМКР.

Проведений аналіз змін в структурі джерел фінансування підприємства виявив перерозподіл складових, оскільки темпи росту були протягом цих років мінливими і змінювали тенденції (рис.2.6). Рисунок підтверджує, що завдяки високим темпам росту власний капітал підприємства зріс протягом

2021 року і він за обсягами був значно більше обсягів сукупної заборгованості. На кінець 2022 та, особливо, кінець 2023 року, обсяги власного капіталу підприємства суттєво зменшилися і на кінець 2023 року загальний обсяг позикових коштів перевищив обсяг власного капіталу.

Рис. 2.6. Складові джерел фінансування ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Для з'ясування причин зменшення власного капіталу АМКР слід детальніше вивчити зміни у його складових (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Аналіз динаміки власного капіталу ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Показники	1.01. 2021	1.01. 2022	1.01. 2023	31.12. 2023	Темп росту, %		
					2021	2022	2023
Статутний капітал	3859533	3859533	3859533	3859533	100	100	100
Нерозподілений прибуток	30119720	45725551	(3283553)	(15094583)	151,8	-7,2	459,7
Актуарні різниці	(1777618)	(1710735)	(1040692)	0	96,2	60,8	0,0
Інші резерви	28677651	28677651	28677651	27251844	100,0	100,0	95,0
Всього власного капіталу	60879286	76552000	28212939	16016794	125,7	36,9	56,8

Джерело: розраховано автором за даними звітності

Оцінка результатів проведених розрахунків показала, що причинами значного зростання суми власного капіталу підприємства у 2021 році є збільшення нерозподіленого прибутку майже на 52% внаслідок отримання підприємством значних прибутків. Однак вже на кінець 2022 року нерозподілені прибутки підприємства зменшилися і перетворилися у нерозподілені збитки. І у 2023 році тенденція продовжилася і нерозподілені збитки продовжили накопичуватися і далі. Також у цьому році зменшилася сума інших резервів підприємства. Загалом власний капітал підприємства зменшився майже у 3 рази порівняно з початком 2021 року.

Дослідження змін у складових власного капіталу АМКР (табл. 2.12) виявило, що найбільшу питому вагу протягом 2021 року склали саме накопичені нерозподілені прибутки з часткою у 49% та 59%.

Таблиця 2.12

Аналіз структури власного капіталу ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, %

Показники	1.01. 2021	1.01. 2022	1.01. 2023	31.12. 2023	Темп росту, %		
					2021	2022	2023
Статутний капітал	6,34	5,04	13,68	24,10	-1,30	8,64	10,42
Нерозподілений прибуток	49,47	59,73	-11,64	-94,24	10,26	-71,37	-82,60
Актуарні різниці	-2,92	-2,23	-3,69	0,00	0,69	-1,45	3,69
Інші резерви	47,11	37,46	101,65	170,15	-9,64	64,19	68,50
Всього власного капіталу	100	100	100	100	-	-	-

Джерело: розраховано автором за даними звітності

А от у 2022 та 2023 роках нерозподілені прибутки перетворилися у збитки і ситуація радикально змінилася. Це підтверджує раніше зроблений висновок про нестачу власних коштів для фінансування майна та діяльності підприємства.

Для підтвердження висновків слід детальніше проаналізувати зміни складових у позикових коштах, насамперед, короткострокових зобов'язань підприємства, які зростали найбільше. Дослідження змін в динаміці короткострокових зобов'язань підприємства (табл. 2.13) показало, що у 2021 році найбільш високими темпами відбувався приріст саме торговельної кредиторської заборгованості – на 52% з причини зростання обсягів виробництва та реалізації продукції внаслідок сприятливої кон'юнктури на ринках металургійної продукції.

Таблиця 2.13

Аналіз динаміки короткострокових зобов'язань ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Показники	1.01.	1.01.	1.01.	31.12.	Темп росту, %		
	2021	2022	2023	2023	2021	2022	2023
Інші поточні забезпечення	8257	12356	8115	0	149,6	65,7	0,0
Торговельна та інші поточна кредиторська заборгованість	12210040	18560564	11024153	10590389	152,0	59,4	96,1
Поточні податкові зобов'язання	596609	527343	68286	181931	88,4	12,9	266,4
Інші поточні фінансові зобов'язання	4534976	2228306	6763381	7450981	49,1	303,5	110,2
Інші поточні нефінансові зобов'язання	515802	561166	559533	6393061	108,8	99,7	1142,6
Усього поточні зобов'язання	17865684	21889735	18423468	24616362	122,5	84,2	133,6

Джерело: розраховано автором за даними звітності

У цьому році також зростали інші поточні зобов'язання і забезпечення підприємства – на 49,6%, а інші складові переважно зменшувалися. У роки війни підприємство зменшило обсяги виробництва продукції, що зумовило зменшення величини торговельної заборгованості. Однак нестача власних коштів змусило підприємство шукати позикові кошти для фінансування

діяльності, що підтверджує зростання на кінець 2023 року інших поточних фінансових зобов'язань на 10% та нефінансових зобов'язань на неймовірні 1042%. Підприємство також затримує борги перед бюджетом зі сплати податків.

Дослідження змін у структурі короткострокових джерел фінансування підприємства (табл. 2.14) виявило, що найбільшу питому вагу у складі поточних зобов'язань займає саме товарна кредиторська заборгованість, частка якої знаходиться у межах від майже 85% на кінець 2021 року до 43% на кінець 2023 року.

Таблиця 2.14

**Аналіз структури короткострокових зобов'язань ПАТ «АМКР» за
2021-2023 роки, %**

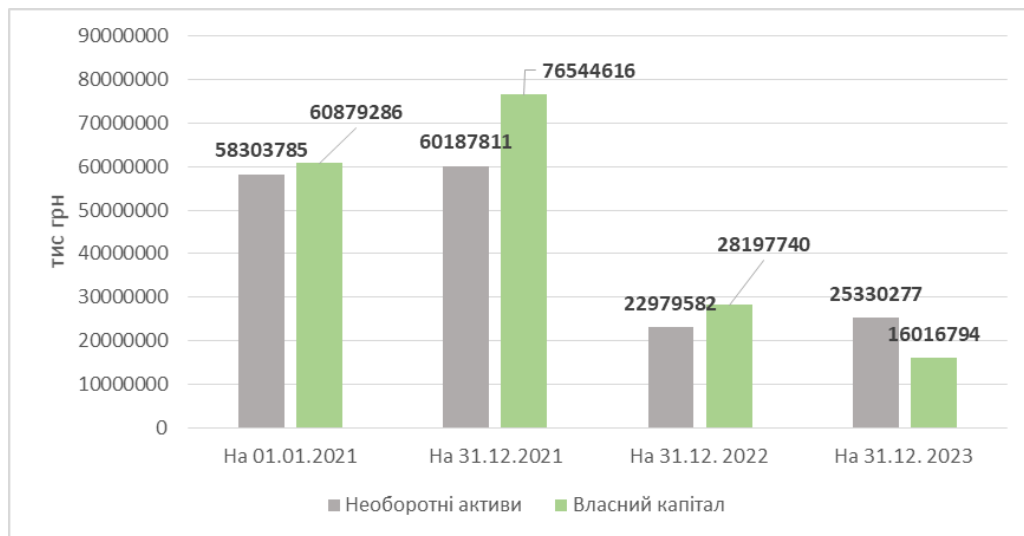
Показники	1.01. 2021	1.01. 2022	1.01. 2023	31.12. 2023	Відхилення, %		
					2021	2022	2023
Інші поточні забезпечення	0,05	0,06	0,04	0,00	0,01	-0,01	-0,04
Торговельна та інші поточна кредиторська заборгованість	68,34	84,79	59,84	43,02	16,45	-24,95	-16,82
Поточні податкові зобов'язання	3,34	2,41	0,37	0,74	-0,93	-2,04	0,37
Інші поточні фінансові зобов'язання	25,38	10,18	36,71	30,27	-15,20	26,53	-6,44
Інші поточні нефінансові зобов'язання	2,89	2,56	3,04	25,97	-0,32	0,47	22,93
Усього поточні зобов'язання	100	100	100	100	-	-	-

Джерело: розраховано автором за даними звітності

Протягом війни зросла частка поточних фінансових зобов'язань з 10% на кінець 2021 року до майже 37% на кінець 2022 року. Також на кінець 2023 року зросла частка поточних нефінансових зобов'язань до 26%, що зумовлено нестачею джерел фінансування.

Таким чином, можемо бачити, що внаслідок війни успішне підприємство АМКР зазнало втрат та погіршення фінансово-майнового стану у напрямках значного падіння обсягів власного капіталу та зумовленого цим зростання боргів.

Для з'ясування пропорцій у фінансуванні майна підприємства доцільно дослідити дотримання підприємством основних правил фінансування. Для цього необхідно порівняти обсяги необоротних активів з відповідними джерелами фінансування. Таке порівняння дозволяє зробити висновок про дотримання підприємством «золотого» правила фінансування, за якого довгострокові активи мають фінансуватися довгостроковими джерелами, а саме власним капіталом (рис.2.7).

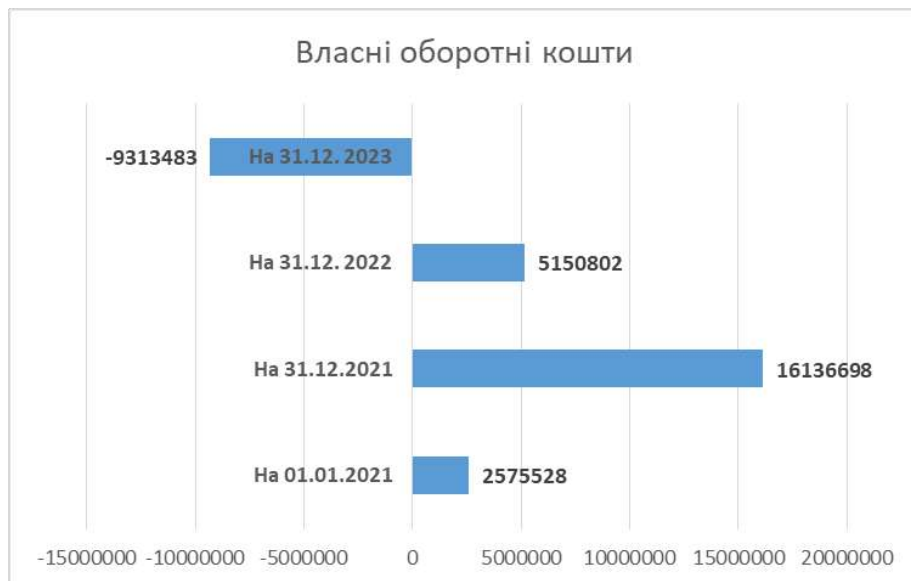
Рис. 2.7. Співвідношення необоротних активів та власного капіталу ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Рисунок показує, що протягом 2021-2022 років підприємство дотримувалося «золотого» правила фінансування, але вже на кінець другого року війни запасу фінансової міцності вже не вистачило і АМКР почало фінансувати свої необоротні активи за рахунок позикових коштів.

Також про співвідношення майна та джерел його фінансування може свідчити дотримання підприємством «правила балансу», за якого частина

оборотних коштів підприємства має фінансуватися власним капіталом. Для перевірки дотримання цього правила використовують показник власних оборотних коштів (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Динаміка власних оборотних коштів ПАТ «АМКР» за 2021-2023 роки, тис грн

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Рисунок показує, що, як і у попередньому випадку, протягом 2021-2022 років підприємство дотримувалося і другого правила фінансування і мало позитивне значення власних оборотних коштів. Це означає, що АМКР достатньо заробляв прибутків та мав достатньо власних коштів для фінансування не тільки необоротних, але і постійного мінімуму оборотних активів. Однак вже на другий рік війни підприємство було змушене звернутися до позикових коштів, зокрема короткострокових, для фінансування всіх оборотних активів.

Таким чином, як на другий, так, скоріш за все, і на третій рік війни АМКР перебуває у скрутній ситуації щодо продовження своєї діяльності і фінансування майна. Як бачимо, внаслідок війни АМКР із успішного, рентабельного, фінансово стійкого підприємства перетворилося у підприємство, що змушене виживати під час війни і боротися із численними викликами та ризиками.

Висновки до розділу 2

Війна в Україні створила безпрецедентні виклики для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Це призвело до значного погіршення економічних та політичних умов ведення бізнесу, втрати майна, загибелі людей та зменшення кількості кваліфікованих працівників через мобілізацію та інших негативних чинників, що призвело до погіршення фінансових показників. Так, протягом 2022-2023 років обсяги витрат стійко перевищували обсяги виручки, що сформувало від'ємні фінансові результати. А обсяги виручки у 2023 році склали менше половини від успішного передвоєнного року. За інформацією підприємства у 2024 році через низку проблем, серед яких дефіцит електропостачання, високі ціни на електрику на необхідність імпортувати значну її частину, дорогу логістику, несприятливу цінову ситуацію на ринках металопродукції, АМКР не зміг у 2024 році вийти на беззбитковий рівень. У середині 2024 року підприємство змогло тимчасово досягти 50% виробничих потужностей металургійного виробництва.

Попри значні труднощі, підприємство демонструє стійкість та адаптивність, продовжуючи виробництво та впроваджуючи заходи для подолання кризових ситуацій. Однак погіршення економічних умов і зниження обсягів доходів на тлі зростання витрат призвело до отримання збитків підприємством. Така ситуація призвела і до погіршення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Аналіз змін в майні підприємства встановив, що скорочення обсягів виробництва і реалізації продукції призвели як до зниження дебіторської заборгованості клієнтів у розрахунках за продукцію, так і до зменшення обсягів виробничих запасів, необхідних для подальшого виробництва продукції. Натомість зросла заборгованість за виданими авансами та накопичені запаси незавершеного виробництва. Крім того, внаслідок війни

було пошкоджені і втрачені необоротні активи АМКР, зокрема його основні засоби.

Аналіз змін у джерелах фінансування майна підприємства встановив, що протягом 2021 року власний капітал підприємства зростав. Причинами значного зростання суми власного капіталу підприємства було збільшення нерозподіленого прибутку майже на 52% внаслідок отримання підприємством значних прибутків. Однак вже на кінець 2022 року нерозподілені прибутки підприємства зменшилися і перетворилися у нерозподілені збитки. І у 2023 році тенденція продовжилася і нерозподілені збитки продовжили накопичуватися і далі. Також у цьому році зменшилася сума інших резервів підприємства. Загалом власний капітал підприємства зменшився майже у 3 рази порівняно з початком 2021 року. Відповідно, відбулося зростання позикового капіталу в частині короткострокових зобов'язань.

Таким чином, як на другий, так, скоріш за все, і на третій рік війни АМКР перебуває у скрутній ситуації щодо продовження своєї діяльності і фінансування майна. Як бачимо, внаслідок війни АМКР із успішного, рентабельного, фінансово стійкого підприємства перетворилося у підприємство, що змушене виживати під час війни і боротися із численними викликами та ризиками. Основними факторами, що впливають на діяльність, залишаються енергетичні та логістичні проблеми, а також нестабільність ринкової кон'юнктури. Однак для забезпечення стабільної роботи та відновлення довоєнних обсягів виробництва необхідна стабілізація ситуації в регіоні, відновлення інфраструктури та вирішення енергетичних та сировинних проблем.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОБСЯГІВ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛ ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ

3.1. Напрями та методи оптимізації обсягів майна ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Управління активами підприємства є ключовим елементом забезпечення його стабільного розвитку та фінансової ефективності. Розглянемо існуючі напрямки підвищення ефективності використання активів підприємства та методи оптимізації їх рівня. На початку узагальнимо результати проведеного аналізу та виділимо «вузькі місця» та проблеми в діяльності підприємства для з'ясування напрямків розробки рекомендацій щодо управління як майном підприємства, так і джерелами його фінансування.

Аналіз виявив наступні тренди у динаміці основних фінансових показників ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» протягом 2021-2023 років:

2021 рік: рік максимального зростання і високої рентабельності (чиста виручка +72%, прибуток >25 млрд грн), підприємство дотримується «золотого» правила фінансування.

2022–2023 роки: різке падіння виробництва, зниження виручки більш ніж на 50%, підприємство перетворюється зі стабільного в глибоко збиткове.

2024 рік: часткове відновлення виробництва (сталеплавильна галузь: +70%), проте фінансові результати залишаються від'ємними.

Попередньо проведений аналіз змін в динаміці та структурі майна виявив наступні тренди:

1) падіння обсягів необоротних активів на 62% у 2022 не лише через фізичну втрату активів, а й можливе списання знецінених основних засобів, що сигналізує про поглиблення структурної деградації активної частини виробництва;

- 2) скорочення активів на понад 50% за 2 роки (зі 105 до 47 млрд грн).
- 3) дисбаланс структури оборотних активів, в якій є переважання матеріальних запасів (близько 50%) при зниженні частки грошових коштів і дебіторської заборгованості;
- 4) низька якість оборотних активів, зокрема зниження частки грошових коштів та збільшення малоліквідних ТМЦ негативно впливає на платоспроможність і рівень показників ліквідності;
- 5) проблема з якістю оборотних активів, зокрема частка грошових коштів склала менше 3%; товарно-матеріальні запаси займають близько 50% і є малоліквідними; дебіторська заборгованість різко знизилася, що свідчить про падіння обсягів реалізації, незавершене виробництво та зростання авансів свідчать про заморожені ресурси, що знижують ефективність оборотного капіталу.

Таким чином, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» переживає глибоку трансформаційну кризу через війну: падіння виручки, руйнування активної частини виробництва, зростання боргового навантаження. Висока концентрація оборотного капіталу в ТМЦ ускладнює оперативну мобілізацію коштів. Підприємство поступово втрачає фінансову автономію та платоспроможність.

На цій підставі слід запропонувати рекомендації з управління активами підприємства з метою оптимізації їх обсягів та підвищення ефективності.

Слід зазначити, що існують особливості у підходах до підвищення ефективності використання необоротних активів та оборотних активів. Якщо розглядати методи управління необоротними активами, то у фаховій літературі [8,16,25,26] можна виділити наступні:

1. Аналіз ефективності використання наявного обладнання та продаж невикористовуваних або застарілих активів.

2. Підвищення цінності нематеріальних активів шляхом інвестування в розробку нових технологій або брендів.

3. Оптимізація інвестиційних активів, що передбачає залучення капіталу в найперспективніші напрямки з урахуванням ROI (повернення на інвестиції).

4. Постійний моніторинг доходності активів та корекція інвестиційного портфеля.

В свою чергу управління оборотними активами передбачає управління окремими складовими – виробничими запасами та розрахунками, насамперед, дебіторською заборгованістю [9]:

1) Оптимізацію рівня запасів досягають шляхом впровадження системи Just-in-Time (JIT) для зниження витрат на зберігання і ризиків надлишкового запасу.

2) Удосконалення політики кредитування клієнтів і встановлення чітких термінів оплати за дебіторською заборгованістю сприятиме покращення обігу грошових коштів.

3) Підвищення суми грошових коштів забезпечить достатній рівень ліквідності для операційної діяльності через ефективне планування платежів.

Існують також наступні методи оптимізації обсягів активів підприємства (табл. 3.1).

На підставі результатів проведеного аналізу та існуючих методів оптимізації обсягів активів запропонуємо підприємству ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у напрямках оптимізації товарно-матеріальних запасів (ТМЦ), дебіторської заборгованості, грошових коштів у структурі оборотних активів.

Мета рекомендацій - покращити ліквідність та фінансову стійкість підприємства через зменшення частки «заморожених» активів, пришвидшення обіговості та вивільнення коштів для поточної діяльності.

Механізм управління запасами підприємства «має комплексний характер, оскільки він функціонує на зрізі двох важливих напрямів діяльності підприємства — виробничого менеджменту та маркетингу. Політика управління запасами є складовою загальної політики управління оборотними активами підприємства, її завданнями є:

Таблиця 3.1

Методи оптимізації обсягів активів підприємства

№	Напрямок	Методи
1.	<i>Аналіз ефективності</i>	Проведення ABC- або XYZ-аналізу для класифікації активів за рівнем важливості та використання. Виявлення неефективно задіяних активів і їх вивільнення або модернізація.
2.	<i>Технологічні рішення</i>	Впровадження ERP-систем для автоматизації процесів управління активами. Використання програмного забезпечення для моніторингу стану активів.
3.	<i>Диверсифікація і реструктуризація</i>	Диверсифікація активів для зниження ризиків залежності від одного джерела доходу. Проведення реструктуризації активів для їх адаптації до змін ринку.
4.	<i>Фінансовий контроль</i>	Запровадження системи КРІ для оцінки результативності управління активами. Регулярний перегляд і коригування політики використання активів.

Джерело: узагальнено автором

- задоволення виробничих потреб для забезпечення безперервного функціонування підприємства;
- збільшення оборотності всіх категорій запасів підприємства;
- мінімізація надлишків запасів товарно-матеріальних цінностей;
- зниження ризику, пов'язаного із псуванням, старінням та іншими втратами запасів;
- зниження затрат на зберігання запасів;
- оптимізація структури запасів і строків їх формування з метою вивільнення фінансових ресурсів та реінвестиції їх в інші види активів» [8].

Управління дебіторською заборгованістю передбачає визначення оптимального рівня дебіторської заборгованості та методів інкасації. На рівень дебіторської заборгованості підприємства основний вплив мають фактори зовнішнього середовища, а також чинна на підприємстві політика надання комерційних кредитів і проведення інкасації розрахунків із покупцями.

Під управлінням дебіторською заборгованістю слід розуміти такі дії:

- визначення політики надання кредиту та інкасації для різних груп покупців і видів продукції;
- аналіз і ранжування покупців залежно від обсягів реалізованої їм продукції, історії кредитних відносин і запропонованих умов розрахунку;
- контроль розрахунків з дебіторами за відстроченими чи простроченими заборгованостями;
- визначення способів прискорення інкасації боргів і зменшення безнадійних боргів;
- обґрунтування умов продажу, які забезпечують гарантоване одержання грошових коштів;
- прогноз платежів від дебіторів на основі коефіцієнтів інкасації» [8, 16, 19].

Важливим напрямком управління оборотними активами є забезпечення мінімізації втрат оборотних активів у процесі їх використання. Усі види оборотних активів певною мірою схильні до ризику втрат. Наприклад, грошові активи схильні до ризику інфляційних втрат; короткострокові фінансові вкладення - до ризику втрат частини доходу в зв'язку з несприятливою кон'юнктурою фінансового ринку, а також ризику втрат від інфляції; дебіторська заборгованість — до ризику неповернення або невчасного повернення, а також інфляційного ризику; запаси товарно-матеріальних цінностей до втрат від природних збитків тощо. Тому управління оборотними активами повинно бути спрямоване на мінімізацію ризику їх втрат, особливо в інфляційних умовах.

На цій підставі розглянемо та обрахуємо пропозиції підприємству за окремими складовими оборотних активів.

1. *Оптимізація ТМЗ підприємства.*

На кінець 2023 року запаси ТМЦ становили 10,8 млрд грн або 49,96% усіх оборотних активів. Це надмірний обсяг, особливо враховуючи низькі обсяги виробництва та високий рівень незавершеного виробництва (3,7 млрд

грн). У разі можливого зменшення ТМЗ до 35–38% в структурі оборотних активів (це більш типова частка для підприємств з низькою виробничою інтенсивністю під час кризи), можна отримати скорочення запасів майже на 24%.

Оборотні активи на кінець 2023 року = 21,7 млрд грн.

Бажана частка ТМЗ = 38%, цільовий обсяг ТМЦ = 8,25 млрд грн.

Поточний обсяг = 10,84 млрд грн.

В результаті необхідне скорочення запасів складе 2,6 млрд грн (або приблизно 24%).

Для цього підприємству слід оцінити можливість продажу надлишків запасів, які не будуть використані у наступні 6 місяців.

2. *Оптимізація обсягів дебіторської заборгованості.*

На кінець 2023 року товарна дебіторська заборгованість підприємства складає 6,07 млрд грн, або 27,98% оборотних активів. Частка авансів — ще 16,2%. Загалом — майже 44% оборотних активів мають низьку ліквідність.

Пропонується зменшити товарну дебіторську заборгованість до 20% від оборотних активів (більш реалістичний рівень для умов війни), тобто:

Цільовий обсяг = 4,3 млрд грн.

Поточний обсяг = 6,07 млрд грн.

Необхідне зменшення = 1,8 млрд грн.

Для досягнення таких результатів можна запропонувати такі заходи:

1. Здійснити аналіз строків прострочення та реструктуризувати або ініціювати судове стягнення.

2. Укласти договори факторингу (з правом регресу) — передати ризик третій стороні.

3. Обмежити відтермінування новим клієнтам та встановити кредитні ліміти.

3. *Оптимізація обсягів грошових коштів.*

На кінець 2023 року грошові кошти склали 524 млн грн, що становить лише 2,41% оборотних активів — критично низький показник. Пропонований цільовий рівень коштів потрібно довести хоча б до 5–7%.

При поточному рівні оборотних активів у 21,7 млрд грн цільовий обсяг коштів складе близько 1,3–1,5 млрд грн, при цьому необхідне вивільнення складе близько 1 млрд грн.

Для реалізації цих планів можна вжити таких заходів:

запровадити щоденне планування грошових потоків (cash flow forecasting);

запровадити електронну систему управління рахунками для уникнення касових розривів;

створити фінансову «подушку» ліквідності – як резервний рахунок на випадок блекаутів, збитків тощо.

У сукупності запропоновані рекомендації приведуть до оптимізації обсягів активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл.3.2).

Таблиця 3.2

**Сукупні рекомендації щодо оптимізації обсягів активів ПАТ
«АрселорМіттал Кривий Ріг», млрд грн**

Актив	Поточний рівень	Цільовий рівень	Зміна	Заходи
ТМЦ	10,84	8,25	-2,6	АВС-аналіз, розпродаж активів
Дебіторська заборгованість товарна	6,07	4,3	-1,8	Факторинг, ліміти
Грошові кошти	0,52	1,5	+1,0	Cash flow forecasting, резерви

Джерело: узагальнено автором

Таким чином, вжиття відповідних заходів дозволить підприємству знизити обсяги ТМЦ та дебіторської заборгованості і збільшити суму грошових коштів на рахунках підприємства, у тому числі і за рахунок вивільнення коштів. Проте на здійснення цих рекомендацій можуть негативно вплинути певні обмеження:

енергетичний тиск (дефіцит електроенергії, дорогий імпорт);
логістичні бар'єри через війну (висока вартість та складність транспортування);
ринкові ризики (зниження цін, зменшення ринків збуту, зокрема азійського).
конкуренція на європейських ринках;
зношення та втрата частини виробничих потужностей через війну.

3.2. Напрями оптимізації структури джерел фінансування оборотних активів підприємства та скорочення фінансового циклу

Прикінцевим етапом управління оборотними активами є оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів. На основі раніше визначених принципів фінансування у процесі розробки системи управління оборотними активами формуються підходи до вибору конкретної структури джерел фінансування, їх приросту з урахуванням тривалості окремих стадій фінансового циклу й оцінки вартості залучення окремих видів капіталу а також тривалості фінансового циклу [27].

Проведений аналіз джерел фінансування активів підприємства виявив наступну картину:

1) Катастрофічне падіння власного капіталу з 76,5 млрд (2022 рік) до 16 млрд грн (2023 рік). Власний капітал втратив понад 75% обсягу за 2 роки. Зниження частки власного капіталу до критичного рівня (34%, тоді як норматив $\geq 50\%$)

2) Зростання обсягів позикових коштів (довго- і короткострокові) майже на 40% за два роки. Зростання короткострокових зобов'язань призводить до фінансової нестабільності і підсилює ризик касових розривів.

3) Коефіцієнт автономії склав 0,34 на кінець 2023 року, що значно нижче за критичний рівень. Коефіцієнт фінансового левериджу зріс майже у 5 разів, що свідчить про зростання боргового навантаження. Незважаючи на

невелике зростання активів у 2023 році, структура джерел фінансування стала ризиковою: частка позикового капіталу перевищує власний, а співвідношення левериджу зросло у понад 4 рази.

4) Порухення «золотого правила фінансування» – необоротні активи фінансуються позиками. Негативні значення власних оборотних коштів свідчать, що підприємство не забезпечує навіть мінімум обігових активів власними ресурсами.

Таким чином, слід запропонувати підприємству оптимізувати структуру джерел фінансування і досягти таких цільових рівнів показників (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Цільові показники структури джерел фінансування ПАТ
«АрселорМіттал Кривий Ріг»**

Показник	Поточне значення	Рекомендоване значення	Обґрунтування цільових показників
Частка власного капіталу	34%	≥45–50%	Мінімальний безпечний рівень автономії
Частка короткострокових зобов'язань	52%	≤35%	Зменшити залежність від термінового боргу
Довгострокові зобов'язання	14%	15–20%	Довгострокові джерела є стабільніші
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,34	≥0,45	Цільовий показник

Джерело: складено автором

Надамо обрахунок рекомендацій щодо оптимізації обсягів джерел фінансування активів підприємства і досягнення рівня цільових значень.

1. Оптимізація обсягів власного капіталу.

Поточний обсяг активів на кінець 2023 року складає 47 млрд грн. Щоб досягти 50% частки власного капіталу підприємству потрібно мати близько 23,5 млрд грн. Отже, бракує близько 7,5 млрд грн.

Для залучення власних коштів можна використати такі заходи:

1. Реінвестування прибутку – перспективно після відновлення операційного прибутку (середньострокова перспектива).

2. Додаткова капіталізація від материнської структури або стратегічного партнера.

3. Залучення коштів через емісію привілейованих акцій – з фіксованим доходом.

2. *Оптимізація обсягів короткострокових зобов'язань.*

Поточний обсяг складає 24,6 млрд грн. Рекомендована межа - до 35% від всіх активів або приблизно 16,5 млрд грн. Отже, потрібно зменшити поточні зобов'язання на 8,1 млрд грн.

Шляхами зменшення зобов'язань можуть бути:

1. Реструктуризація боргів – переведення частини в довгострокові позики.

2. Графік розстрочки з постачальниками - для уникнення судових стягнень і касових розривів.

3. Впровадження політики оптимізації кредиторської заборгованості, а саме скорочення залишків, авансові розрахунки з контрагентами тільки при знижках.

3. *Оптимізація обсягів довгострокових зобов'язань.*

Поточні обсяги боргу складають 6,4 млрд грн або 14% від величини активів. Рекомендований рівень -20% від активів або 9,4 млрд грн. Для цього потрібно залучити 3 млрд грн.

Шляхами залучення коштів можуть бути:

1. Залучення довгострокових цільових кредитів, у т.ч. пільгових (експортно-кредитні агентства, міжнародні фінансові організації), зокрема і через материнську компанію.

2. Державні програми кредитування/гарантії, отримані через Міністерство економіки, за участі державних банків.

Пропоновані рекомендації зведено в табл. 3.4.

Таким чином, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» для збереження фінансової стійкості та відновлення платоспроможності має:

- зменшити короткострокове боргове навантаження щонайменше на 8 млрд грн,

- докапіталізуватися ще на 7–8 млрд грн,

- перенести частину короткострокових зобов'язань у довгострокові (близько 3 млрд грн).

Це дозволить покращити ключові фінансові коефіцієнти, знизити ризик банкрутства та залучити нові інвестиції.

Таблиця 3.4

Рекомендації для досягнення рівня цільових показників структури джерел фінансування ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

№	Напрямок	Рекомендації
1.	Власний капітал	Додаткова емісія, рекапіталізація
2.	Короткострокові зобов'язання	Реструктуризація, зниження кредиторки, переведення частини в довгострокову
3.	Довгострокові джерела	Нові кредити, залучення інвесторів, участь у пільгових програмах
	Загальне співвідношення	Досягти $\geq 45\%$ власного капіталу, $\leq 35\%$ короткострокових боргів

Джерело: розраховано автором

Суттєвий вплив на обсяг, структуру та ефективність використання оборотних активів та величину власних і чистих оборотних коштів підприємства має тривалість операційного та фінансового циклів. Оптимізація фінансового циклу (циклу грошової конверсії) є важливим завданням для підвищення ефективності управління підприємством.

Фінансовий цикл включає в себе процес перетворення ресурсів підприємства в грошові кошти, і чим він коротший, тим більше фінансова стабільність бізнесу. Формула наступна:

Фінансовий (грошовий) цикл = Період обороту запасів + Період обороту дебіторської заборгованості - Період обороту кредиторської заборгованості

В теорії існують наступні напрями оптимізації фінансового циклу підприємства [8, 26]:

1. *Зменшення періоду обороту запасів:*
  - Впровадження системи Just-in-Time (JIT), щоб зменшити обсяги запасів і скоротити витрати на їх зберігання.
  - Використання автоматизованих систем управління запасами для точного прогнозування потреб.
  - Впровадження стандартів якості, щоб уникати втрат через дефекти продукції.
2. *Оптимізація дебіторської заборгованості:*
  - Зменшення термінів оплати клієнтами через розробку чіткої кредитної політики.
  - Запровадження систем знижок за швидке погашення заборгованості.
  - Використання сучасного програмного забезпечення для моніторингу дебіторської заборгованості і спрощення процесу її погашення.
3. *Ефективне управління кредиторською заборгованістю:*
  - Подовження термінів оплати постачальникам без шкоди для ділових відносин.
  - Проведення перемовин для отримання вигідніших умов кредитування.
  - Забезпечення своєчасної оплати для уникнення штрафів і збереження репутації.
4. *Покращення ліквідності грошових коштів:*
  - Використання короткострокових інструментів фінансування (овердрафти, факторинг) для забезпечення безперервного фінансування операцій.
  - Планування платежів таким чином, щоб уникнути затримок або дефіциту коштів.

- Регулярне прогнозування грошових потоків для збереження балансу між надходженнями та витратами.
5. *Автоматизація фінансових процесів:*
- Впровадження ERP-систем для забезпечення централізованого управління фінансовими операціями.
  - Використання програмного забезпечення для аналізу та планування фінансових потоків.
6. *Аналіз і моніторинг фінансового циклу:*
- Визначення ключових показників ефективності (наприклад, оборотність запасів, середній період оплати).
  - Регулярний аналіз звітів для ідентифікації вузьких місць у фінансовому циклі.
  - Розробка коригувальних дій для усунення виявлених проблем.

Короткий фінансовий цикл дозволяє підприємству швидше повертати інвестовані кошти, знижувати ризики неплатоспроможності та підвищувати прибутковість.

Обрахуємо пропозиції підприємству щодо оптимізації тривалості його фінансового циклу.

Вихідні дані для обрахунку:

Запаси ТМЦ: 10,84 млрд грн

Собівартість реалізованої продукції за рік (2023 рік): 50,6 млрд грн

Дебіторська заборгованість (товарна): 6,07 млрд грн

Виручка за рік (2023 рік): 41,8 млрд грн

Кредиторська заборгованість (торгова): 10,59 млрд грн

Розрахунки:

Обсяг денних витрат: $50,6 \text{ млрд грн} : 365 = 138,63 \text{ млн грн}$.

Обсяг денної виручки: $41,8 \text{ млрд грн} : 365 = 114,52 \text{ млн грн}$

Період обороту ТМЗ = $10,84 \text{ млрд} : 138,63 \text{ млн} = 78 \text{ днів}$

Період обороту дебіторської заборгованості = $6,07 : 114,52 = 53 \text{ дні}$

Період обороту кредиторської заборгованості = $10,59 : 114,52 = 76 \text{ днів}$

Фінансовий цикл: $78 + 53 - 76 = 55$ днів

Результати обрахунків зведені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Розрахунок фактичного та цільового показника фінансового циклу ПАТ
«АрселорМіттал Кривий Ріг», днів**

Компонент	Поточний рівень	Цільовий рівень	Відхилення (вплив)	Заходи
Запаси ТМЦ	78	60	-18	Оптимізація ТМЦ: розпродаж залишків, автоматизація постачання
Дебіторська заборгованість	53	35	-18	Скорочення терміну розрахунків: факторинг, авансові знижки, жорсткіші умови кредитування
Кредиторська заборгованість	76	70	-6	Переговори з постачальними щодо відстрочки, програми відстрочки
Фінансовий цикл	55	25	-30	Щоденний контроль грошових потоків

Джерело: розраховано автором

Це означає, що протягом майже 55 днів кошти «заморожені» в запасах і дебіторці, не приносячи доходу і створюють «касовий» розрив. І підприємству потрібно знайти джерела фінансування цих 55 днів, зазвичай це кредити або відстрочка платежів.

Обрахуємо економічний ефект від скорочення тривалості фінансового циклу, після здійснення рекомендацій з оптимізації обсягів активів та джерел фінансування, у вигляді вивільнення грошових коштів:

$$30 \text{ днів} * 114,52 \text{ млн грн} = 3435,6 \text{ млн грн} = 3,44 \text{ млрд грн.}$$

Проаналізуємо, як пропоновані заходи вплинуть на показники ліквідності підприємства. Для цього наведемо вихідні дані та узагальнимо результати обрахунку пропозицій (табл.3.6). З даних таблиці можемо простежити, що у разі реалізації рекомендацій відбудеться вивільнення грошей, вкладених в оборотні кошти, на 4,4 млрд. грн.

Таблиця 3.6

**Вихідні дані для обрахунку пропозицій щодо оптимізації обсягів
активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»**

Показник	Значення (млрд грн)
Оборотні активи	21,7
Грошові кошти	0,52
Дебіторська заборгованість (товарна)	6,07
Запаси ТМЦ	10,84
Короткострокові зобов'язання	24,6
Власний капітал	16,02
Баланс	47,03
Захід	Ефект
Скорочення дебіторки (товарної) до 4,3 млрд	+1,8 млрд грн до грошових коштів
Скорочення запасів до 8,25 млрд	+2,6 млрд грн до грошових коштів
Вивільнено оборотних коштів (покрито касовий розрив)	4,4 млрд грн

Джерело: розраховано автором

Далі наведемо, як зміниться структура оборотних активів після оптимізації складових оборотних коштів (табл. 3.7) та обрахуємо новий рівень показників ліквідності (табл.3.8).

Таблиця 3.7

**Зміна у складових оборотних активів після впровадження
рекомендацій для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»**

Компонент	До впровадження	Після впровадження	Зміна
Грошові кошти	0,52 млрд	$0,52 + 4,4 = \mathbf{4,92}$ млрд	+4,4 млрд
Дебіторка товарна	6,07 млрд	4,3 млрд	-1,77 млрд
Запаси ТМЦ	10,84 млрд	8,25 млрд	-2,59 млрд
Інші активи	4,27 млрд	4,27 млрд	-
Оборотні активи	21,7 млрд	21,74 млрд	0 (перерозподіл)

Джерело: розраховано автором

Як бачимо, що сума Балансу не змінюється, змінюється лише структура активів — більше грошей, менше «заморожених» коштів.

У результаті запропонованих заходів відбудуться позитивні зміни у рівні показників платоспроможності підприємства (табл.3.8).

Таблиця 3.8

**Показники ліквідності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» до і після
впровадження запропонованих заходів**

Показник	До заходів	Після заходів	Результат
Абсолютна ліквідність (норма 0.2–0.5)	0,02	0,20	Вийшов на норматив
Критична ліквідність (норма 0.6–0.8)	0,25	0,37	Помітне покращення
Загальна ліквідність (норма 1–2)	0,88	0,88	Без змін
Власні оборотні кошти	–2,9 млрд	– 2,86 млрд	Зменшення касового розриву

Джерело: розраховано автором

В результаті запропонованих заходів підприємство підвищує операційну стабільність, знижує фінансові ризики, підвищує готовність до виплат, навіть не змінюючи обсяг зобов'язань чи капіталу.

Таким чином, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» запропоновані рекомендації з оптимізації обсягів активів та джерел їх фінансування, що мають привести до позитивних змін у фінансовому стані підприємства та зниженні ризиків.

Висновки до розділу 3

Аналіз виявив наступні тренди у динаміці основних фінансових показників ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» протягом 2021-2023 років:

2021 рік: рік максимального зростання і високої рентабельності (чиста виручка +72%, прибуток >25 млрд грн), підприємство дотримується «золотого» правила фінансування.

2022–2023 роки: різке падіння виробництва, зниження виручки більш ніж на 50%, підприємство перетворюється зі стабільного в глибоко збиткове.

2024 рік: часткове відновлення виробництва (сталеплавильна галузь: +70%), проте фінансові результати залишаються від'ємними.

Попередньо проведений аналіз змін в динаміці та структурі майна виявив наступні тренди:

- 1) падіння обсягів необоротних активів на 62% у 2022 не лише через фізичну втрату активів, а й можливе списання знецінених основних засобів, що сигналізує про поглиблення структурної деградації активної частини виробництва;
- 2) скорочення активів на понад 50% за 2 роки (зі 105 до 47 млрд грн).
- 3) дисбаланс структури оборотних активів, в якій є переважання матеріальних запасів (близько 50%) при зниженні частки грошових коштів і дебіторської заборгованості;
- 4) низька якість оборотних активів, зокрема зниження частки грошових коштів та збільшення малоліквідних ТМЦ негативно впливає на платоспроможність і рівень показників ліквідності;
- 5) проблема з якістю оборотних активів, зокрема частка грошових коштів склала менше 3%; товарно-матеріальні запаси займають близько 50% і є малоліквідними; дебіторська заборгованість різко знизилася, що свідчить про падіння обсягів реалізації, незавершене виробництво та зростання авансів свідчать про заморожені ресурси, що знижують ефективність оборотного капіталу.

Таким чином, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» переживає глибоку трансформаційну кризу через війну: падіння виручки, руйнування активної частини виробництва, зростання боргового навантаження. Висока концентрація оборотного капіталу в ТМЦ ускладнює оперативну мобілізацію коштів. Підприємство поступово втрачає фінансову автономію та платоспроможність.

На цій підставі запропоновано рекомендації з управління активами підприємства за окремими складовими оборотних активів.

1. Оптимізація ТМЗ підприємства.

На кінець 2023 року запаси ТМЦ становили 10,8 млрд грн або 49,96% усіх оборотних активів. Це надмірний обсяг, особливо враховуючи низькі обсяги виробництва та високий рівень незавершеного виробництва (3,7 млрд грн). У разі можливого зменшення ТМЗ до 35–38% в структурі оборотних активів (це більш типова частка для підприємств з низькою виробничою інтенсивністю під час кризи), можна отримати скорочення запасів майже на 24%.

2. Оптимізація обсягів дебіторської заборгованості.

На кінець 2023 року товарна дебіторська заборгованість підприємства складає 6,07 млрд грн, або 27,98% оборотних активів. Частка авансів — ще 16,2%. Загалом — майже 44% оборотних активів мають низьку ліквідність.

Пропонується зменшити товарну дебіторську заборгованість до 20% від оборотних активів (більш реалістичний рівень для умов війни).

3. Оптимізація обсягів грошових коштів.

На кінець 2023 року грошові кошти склали 524 млн грн, що становить лише 2,41% оборотних активів — критично низький показник. Пропонований цільовий рівень коштів потрібно довести хоча б до 5–7%.

При поточному рівні оборотних активів у 21,7 млрд грн цільовий обсяг коштів складе близько 1,3–1,5 млрд грн, при цьому необхідне вивільнення складе близько 1 млрд грн.

Щодо управління джерелами фінансування підприємства йому запропоновано оптимізувати структуру джерел фінансування і досягти таких цільових рівнів показників.

1. Оптимізація обсягів власного капіталу.

Поточний обсяг активів на кінець 2023 року складає 47 млрд грн. Щоб досягти 50% частки власного капіталу підприємству потрібно мати близько 23,5 млрд грн, тому потрібно залучити близько 7,5 млрд грн.

2. Оптимізація обсягів короткострокових зобов'язань.

Поточний обсяг складає 24,6 млрд грн. Рекомендована межа - до 35% від всіх активів або приблизно 16,5 млрд грн. Отже, потрібно зменшити поточні зобов'язання на 8,1 млрд грн.

3. Оптимізація обсягів довгострокових зобов'язань.

Поточні обсяги боргу складають 6,4 млрд грн або 14% від величини активів. Рекомендований рівень -20% від активів або 9,4 млрд грн. Для цього потрібно залучити 3 млрд грн.

Таким чином, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» для збереження фінансової стійкості та відновлення платоспроможності має:

- зменшити короткострокове боргове навантаження щонайменше на 8 млрд грн,
- докапіталізуватися ще на 7–8 млрд грн,
- перенести частину короткострокових зобов'язань у довгострокові (близько 3 млрд грн).

В результаті пропонованих заходів підприємство підвищує операційну стабільність, знижує фінансові ризики, підвищує готовність до виплат, навіть не змінюючи обсяг зобов'язань чи капіталу. Це дозволить покращити ключові фінансові коефіцієнти, знизити ризик банкрутства та залучити нові інвестиції.

ВИСНОВКИ

Усе майно, яке належить підприємству і яке відображено в його балансі, називають активами. Саме за безпосередньої участі активів, які сформувалися на підприємстві, відбуваються всі виробничо господарські операції, що дає підприємству можливість для подальшого функціонування. Активи — це економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються в господарській діяльності з метою отримання прибутку; це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до збільшення економічних вигод у майбутньому.

Джерела фінансування підприємства – це всі можливі фінансові ресурси, які підприємство залучає для забезпечення своєї діяльності, розвитку та інвестиційних потреб. Вони можуть формуватися як за рахунок власних коштів підприємства, так і шляхом залучення зовнішніх фінансових ресурсів.

Аналіз активів і пасивів ототожнюють з аналізом Балансу підприємства. Аналіз активів проводять на підставі Активу балансу в розрізі його окремих статей; основними прийомами аналізу активів являються вертикальний та горизонтальний аналіз та їх комбінація. Для складання обґрунтованих висновків та правильного групування статей балансу з метою аналізу використовують детальну класифікацію активів та пасивів за основними ознаками. Аналіз активів і пасивів доповнюють аналізом коефіцієнтів прибутковості та оборотності.

Війна в Україні створила безпрецедентні виклики для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Це призвело до значного погіршення економічних та політичних умов ведення бізнесу, втрати майна, загибелі людей та зменшення кількості кваліфікованих працівників через мобілізацію та інших негативних чинників, що призвело до погіршення фінансових показників. Так, протягом 2022-2023 років обсяги витрат стійко

перевищували обсяги виручки, що сформувало від'ємні фінансові результати. А обсяги виручки у 2023 році склали менше половини від успішного передвоєнного року. За інформацією підприємства у 2024 році через низку проблем, серед яких дефіцит електропостачання, високі ціни на електрику на необхідність імпортувати значну її частину, дорогу логістику, несприятливу цінову ситуацію на ринках металопродукції, АМКР не зміг у 2024 році вийти на беззбитковий рівень. У середині 2024 року підприємство змогло тимчасово досягти 50% виробничих потужностей металургійного виробництва.

Попри значні труднощі, підприємство демонструє стійкість та адаптивність, продовжуючи виробництво та впроваджуючи заходи для подолання кризових ситуацій. Однак погіршення економічних умов і зниження обсягів доходів на тлі зростання витрат призвело до отримання збитків підприємством. Така ситуація призвела і до погіршення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Аналіз змін в майні підприємства встановив, що скорочення обсягів виробництва і реалізації продукції призвели як до зниження дебіторської заборгованості клієнтів у розрахунках за продукцію, так і до зменшення обсягів виробничих запасів, необхідних для подальшого виробництва продукції. Натомість зросла заборгованість за виданими авансами та накопичені запаси незавершеного виробництва. Крім того, внаслідок війни було пошкоджені і втрачені необоротні активи АМКР, зокрема його основні засоби.

Аналіз змін у джерелах фінансування майна підприємства встановив, що протягом 2021 року власний капітал підприємства зростав. Причинами значного зростання суми власного капіталу підприємства було збільшення нерозподіленого прибутку майже на 52% внаслідок отримання підприємством значних прибутків. Однак вже на кінець 2022 року нерозподілені прибутки підприємства зменшилися і перетворилися у нерозподілені збитки. І у 2023 році тенденція продовжилася і нерозподілені

збитки продовжили накопичуватися і далі. Також у цьому році зменшилася сума інших резервів підприємства. Загалом власний капітал підприємства зменшився майже у 3 рази порівняно з початком 2021 року. Відповідно, відбулося зростання позикового капіталу в частині короткострокових зобов'язань.

Таким чином, як на другий, так, скоріш за все, і на третій рік війни АМКР перебуває у скрутній ситуації щодо продовження своєї діяльності і фінансування майна. Як бачимо, внаслідок війни АМКР із успішного, рентабельного, фінансово стійкого підприємства перетворилося у підприємство, що змушене виживати під час війни і боротися із численними викликами та ризиками. Основними факторами, що впливають на діяльність, залишаються енергетичні та логістичні проблеми, а також нестабільність ринкової кон'юнктури. Однак для забезпечення стабільної роботи та відновлення довоєнних обсягів виробництва необхідна стабілізація ситуації в регіоні, відновлення інфраструктури та вирішення енергетичних та сировинних проблем.

Аналіз виявив наступні тренди у динаміці основних фінансових показників ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» протягом 2021-2023 років:

2021 рік: рік максимального зростання і високої рентабельності (чиста виручка +72%, прибуток >25 млрд грн), підприємство дотримується «золотого» правила фінансування.

2022–2023 роки: різке падіння виробництва, зниження виручки більш ніж на 50%, підприємство перетворюється зі стабільного в глибоко збиткове.

2024 рік: часткове відновлення виробництва (сталеплавильна галузь: +70%), проте фінансові результати залишаються від'ємними.

Попередньо проведений аналіз змін в динаміці та структурі майна виявив наступні тренди:

1) падіння обсягів необоротних активів на 62% у 2022 не лише через фізичну втрату активів, а й можливе списання знецінених основних засобів,

що сигналізує про поглиблення структурної деградації активної частини виробництва;

2) скорочення активів на понад 50% за 2 роки (зі 105 до 47 млрд грн).

3) дисбаланс структури оборотних активів, в якій є переважання матеріальних запасів (близько 50%) при зниженні частки грошових коштів і дебіторської заборгованості;

4) низька якість оборотних активів, зокрема зниження частки грошових коштів та збільшення малоліквідних ТМЦ негативно впливає на платоспроможність і рівень показників ліквідності;

5) проблема з якістю оборотних активів, зокрема частка грошових коштів склала менше 3%; товарно-матеріальні запаси займають близько 50% і є малоліквідними; дебіторська заборгованість різко знизилася, що свідчить про падіння обсягів реалізації, незавершене виробництво та зростання авансів свідчать про заморожені ресурси, що знижують ефективність оборотного капіталу.

Таким чином, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» переживає глибоку трансформаційну кризу через війну: падіння виручки, руйнування активної частини виробництва, зростання боргового навантаження. Висока концентрація оборотного капіталу в ТМЦ ускладнює оперативну мобілізацію коштів. Підприємство поступово втрачає фінансову автономію та платоспроможність.

На цій підставі запропоновано рекомендації з управління активами підприємства за окремими складовими оборотних активів.

1. Оптимізація ТМЗ підприємства.

На кінець 2023 року запаси ТМЦ становили 10,8 млрд грн або 49,96% усіх оборотних активів. Це надмірний обсяг, особливо враховуючи низькі обсяги виробництва та високий рівень незавершеного виробництва (3,7 млрд грн). У разі можливого зменшення ТМЗ до 35–38% в структурі оборотних активів (це більш типова частка для підприємств з низькою виробничою

інтенсивністю під час кризи), можна отримати скорочення запасів майже на 24%.

2. Оптимізація обсягів дебіторської заборгованості.

На кінець 2023 року товарна дебіторська заборгованість підприємства складає 6,07 млрд грн, або 27,98% оборотних активів. Частка авансів — ще 16,2%. Загалом — майже 44% оборотних активів мають низьку ліквідність.

Пропонується зменшити товарну дебіторську заборгованість до 20% від оборотних активів (більш реалістичний рівень для умов війни).

3. Оптимізація обсягів грошових коштів.

На кінець 2023 року грошові кошти склали 524 млн грн, що становить лише 2,41% оборотних активів — критично низький показник. Пропонований цільовий рівень коштів потрібно довести хоча б до 5–7%.

При поточному рівні оборотних активів у 21,7 млрд грн цільовий обсяг коштів складе близько 1,3–1,5 млрд грн, при цьому необхідне вивільнення складе близько 1 млрд грн.

Щодо управління джерелами фінансування підприємства йому запропоновано оптимізувати структуру джерел фінансування і досягти таких цільових рівнів показників.

1. Оптимізація обсягів власного капіталу.

Поточний обсяг активів на кінець 2023 року складає 47 млрд грн. Щоб досягти 50% частки власного капіталу підприємству потрібно мати близько 23,5 млрд грн, тому потрібно залучити близько 7,5 млрд грн.

2. Оптимізація обсягів короткострокових зобов'язань.

Поточний обсяг складає 24,6 млрд грн. Рекомендована межа - до 35% від всіх активів або приблизно 16,5 млрд грн. Отже, потрібно зменшити поточні зобов'язання на 8,1 млрд грн.

3. Оптимізація обсягів довгострокових зобов'язань.

Поточні обсяги боргу складають 6,4 млрд грн або 14% від величини активів. Рекомендований рівень -20% від активів або 9,4 млрд грн. Для цього потрібно залучити 3 млрд грн.

Таким чином, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» для збереження фінансової стійкості та відновлення платоспроможності має:

- зменшити короткострокове боргове навантаження щонайменше на 8 млрд грн,
- докапіталізуватися ще на 7–8 млрд грн,
- перенести частину короткострокових зобов'язань у довгострокові (близько 3 млрд грн).

В результаті пропонованих заходів підприємство підвищує операційну стабільність, знижує фінансові ризики, підвищує готовність до виплат, навіть не змінюючи обсяг зобов'язань чи капіталу. Це дозволить покращити ключові фінансові коефіцієнти, знизити ризик банкрутства та залучити нові інвестиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Активи підприємства та джерела їх утворення. URL: <https://buklib.net/books/26834/> (дата звернення 12.04.2025)
2. Аніловська Г. Я., Висоцька І. Б. *Фінанси підприємств*: навч. посібник. Львів: ЛьВДУВС, 2018. 440 с.
3. «АрселорМіттал Кривий Ріг» експортує продукцію лише в найближчі країни ЄС через вартість логістики URL: <https://gmk.center/ua/news/arselormittal-krivij-rig-eksportuie-produkciju-lishe-v-najblizhchi-kraini-ies-cherez-vartist-logistiki/1a> (дата звернення 22.04.2025)
4. «АрселорМіттал Кривий Ріг» експортує продукцію лише в найближчі країни ЄС через вартість логістики URL: <https://gmk.center/ua/news/arselormittal-krivij-rig-eksportuie-produkciju-lishe-v-najblizhchi-kraini-ies-cherez-vartist-logistiki> (дата звернення 22.04.2025)
5. «АрселорМіттал Кривий Ріг» щороку викидає 96 тон шкідливих речовин. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2748442-arselormittal-krivij-rig-soroku-vikidaє-96-tonn-skidlivih-recovin-ekologi.html> (дата звернення 22.04.2025)
6. «АрселорМіттал Кривий Ріг» повідомляє виробничі результати за 2024 рік URL: <https://ukraine.arcelormittal.com/media/news/arselormittal-kryvyy-rig-povidomliaє-vyrobnychi-rezultaty-za-2024-rik> (дата звернення 22.04.2025)
7. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М. *Фінансовий аналіз*: навч. посібн. К.: КНЕУ. 2015. 592 с.
8. Бланк О.І. *Управління фінансами підприємств*. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 79 с.

9. Гнатенко Є. П. Ігнат'єва Я.В. Порівняльна характеристика обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній і міжнародній практиці. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2016. № 2. С. 67-72.
10. Джерела утворення майна підприємства. URL: <https://buklib.net/books/24402/> (дата звернення 12.04.2025)
11. Даценко Г. В., Гладій І. О., Майстер Л. А. Необоротні активи підприємства: проблеми організації обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. № 10/2024 С. 25-29 DOI: 10.32702/2306-6814.2024.10.25
12. Європа стає пріоритетним експортним ринком для «АрселорМіттал Кривий Ріг» – CEO. URL: <https://gmk.center/ua/news/ievropa-staie-prioritetnim-eksportnim-rinkom-dlya-arselormittal-krivij-rig-ceo> (дата звернення 21.04.2025)
13. Запаси підприємства. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7704-zapasi-ta-h-klasifikatsya> (дата звернення 13.04.2025)
14. Калиніченко Ю. В. Систематизація підходів до визначення видів вартості майна та їх місце у стратегічному менеджменті підприємства. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2011. № 720: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 463–472.
15. Класифікація оборотних активів. URL: https://studopedia.su/11_119646_klasifikatsiya-oborotnih-aktiviv.html (дата звернення 16.04.2025)
16. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. *Фінансовий менеджмент*: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2005. 485 с. ISBN 966-346-036-9.
17. Мельник Т.Ю., Свірко С.В. Теоретико-методичні основи оцінювання майнового стану підприємства. URL: <https://ema.ztu.edu.ua/article/view/228952>

18. Необоротні активи підприємства. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/8147-neoborotn-aktivipdprimstva> (дата звернення 13.04.2025)
19. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. *Фінанси підприємств*. К. Центр учбової літератури. 2013. 504 с.
20. Оборотні активи підприємства. URL: https://pidru4niki.com/84830/finansi/oborotni_aktivipidpriyemstv (дата звернення 12.04.2025)
21. П(С)БО 2 «Баланс». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0396-99#Text> (дата звернення 12.04.2025)
22. М.П. Поліщук, П.П. Михайленко. *Основи підприємницької діяльності*. Житомир: ЖІТІ, 2000. 172 с.
23. *Фінансовий менеджмент: підручник*. кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. К. : КНЕУ, 2005. 535 с.
24. Розрізняйте матеріальні та нематеріальні активи. URL: <https://ukrayinska.libretexts.org/%D0%91%D1%96%D0%B7%D0>
25. Салига С. Я. *Фінансовий менеджмент: навч. посібник*. К.: Центр навч. літ-ри, 2006. 274 с.
26. Слободянюк О.В., Ковтунова Н.С. Особливості управління оборотними активами підприємства. *Держава та регіони*. 2018. С.73-78
URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2018/6_2018/13.pdf (дата звернення 12.05.2025)
27. Степаненко О. (2024). Необоротні активи підприємства, їх економічна природа та роль в діяльності суб'єкта господарювання. *Scientific Collection «InterConf+»*, (42(189)), 143–156. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.02.2024.014> (дата звернення 12.04.2025)

28. Сутність та завдання управління активами підприємства. URL: <https://economics.studio/finansoviyiy-menedjment/sutnist-zavdannya-upravlinnya-aktivami-22022.html> (дата звернення 12.05.2025)
29. Терещенко О.О. *Фінансова діяльність суб'єктів господарювання*: навч. посібн. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
30. Тимошик Л. П. Оцінка майна в системі управління власністю: аналіз концептуальних проблем. *Modern Economics*. 2020. № 24(2020). С. 194-199. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V24\(2020\)-31](https://doi.org/10.31521/modecon.V24(2020)-31). (дата звернення 12.04.2025)
31. *Фінанси підприємств*: навчальний посібник / Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2020. 402 с.
32. Шехтерле Р.Р. Порівняльний аспект обліку дебіторської заборгованості підприємства за П(С)БО та МСФЗ. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 16. с. 947 - 952. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/144.pdf? (дата звернення 15.04.2025)
33. Чобіток В., Марцишин М. Формування джерел фінансування розвитку підприємницької діяльності в Україні. *Development Service Industry Management*, 2024. (3), 24–34. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(4\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(4)) (дата звернення 16.04.2025)
34. Щербань О.Д., Коновал А.В. Механізм формування фінансових ресурсів підприємств. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 16. С.554 – 561 URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/84.pdf (дата звернення 18.04.2025)
35. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств. URL: <https://ukrtextbook.com/finansi-pidpriyemstv-yaroshevich-n-b/finansi-pidpriyemstv-yaroshevich-n-b-4-1-ekonomichna-sutnist-oborotnix-aktiviv.html> (дата звернення 12.04.2025)

- 36.** What Is an Asset? Definition, Types, and Examples.
URL: <https://www.investopedia.com/terms/a/asset.asp> (дата звернення 12.04.2025)
- 37.6** Types of Assets (With Definitions and Examples).
<https://www.indeed.com/career-advice/career-development/types-of-assets>
- 38.** Assets: definition characteristics and objectives. URL:
<https://www.accountingnotes.net/assets/assets-definition-characteristics-and-objectives/5341> (дата звернення 12.04.2025)
- 39.** What are Assets in Corporate Finance? Definition, Types&Example.
TheStreet. URL: <https://www.thestreet.com/dictionary/assets> (дата звернення 12.04.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Звітність АрселорМіттал Кривий Ріг за 2023 рік

Повне досьє на кожну
компанію України

0 800 309 077
youcontrol.com.ua

**ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АРСЕЛОРМІТТАЛ
КРИВИЙ РІГ"
ПАТ "АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ"**

Код ЄДРПОУ 24432974

Зареєстровано

Входять у групу
"АрселорМіттал"

Фінансово-майновий стан за 2023 рік*

Актив

Необоротні активи	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Нематеріальні активи	1000	105 935	95 807
первісна вартість	1001	742 072	715 693
накопичена амортизація	1002	636 137	619 886
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 875 963	6 765 595
Основні засоби	1010	18 996 729	18 468 194
первісна вартість	1011	125 500 198	128 437 676
знос	1012	106 503 469	109 969 482
Інвестиційна нерухомість	1015	715	681
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	7 128	7 500
знос інвестиційної нерухомості	1017	6 413	6 819
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	-

Продовж. Дод. А.1

Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
Інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	-
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені авіаційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього	1095	22 979 342	25 330 277
Оборотні активи			
	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Запаси	1100	14 021 719	10 842 192
виробничі запаси	1101	6 416 427	5 788 371
незавершене виробництво	1102	6 893 670	3 700 672
готова продукція	1103	711 622	1 353 149
товари	1104	0	-
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Депозити перестрахування	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7 486 969	6 071 880
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	157 981	383 028

Продовж. Дод. А.1

з бюджетом	1135	6 515 960	3 137 632
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	241 050	246 524
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	954 053	523 938
готівка	1166	0	-
рахунки в банках	1167	954 053	523 938
Витрати майбутніх періодів	1170	0	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
у тому числі:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	-
резервах незароблених премій	1183	0	-
інших страхових резервах	1184	0	-
Інші оборотні активи	1190	325 687	496 247
Усього	1195	29 703 419	21 701 441
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Фінансово-майновий стан	1300	52 682 761	47 031 718

Продовж. Дод. А.1

Пасив

Власний капітал	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 859 533	3 859 533
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-
Капітал у дооцінках	1405	0	-
Додатковий капітал	1410	27 058 029	26 672 914
емісійний дохід	1411	0	-
накопичені курсові різниці	1412	27 058 029	26 672 914
Резервний капітал	1415	578 930	578 930
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-3 283 553	-15 094 583
Неоплачений капітал	1425	0	-
Виключений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього	1495	28 212 939	16 016 794
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	-
Пенсійні зобов'язання	1505	1 620 270	2 119 824
Довгострокові кредити банків	1510	2 475 694	2 272 107
Інші довгострокові зобов'язання	1515	265 115	205 383
Довгострокові забезпечення	1520	1 485 275	1 801 248
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-

Продовж. Дод. А.1

благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	-
резерв незароблених премій	1533	0	-
інші страхові резерви	1534	0	-
інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього	1595	6 046 354	6 398 562
Поточні зобов'язання і забезпечення	Код	На початок року, тис.грн.	На кінець року, тис.грн.
Короткострокові кредити банків	1600	0	-
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 536 382	6 412 711
товари, роботи, послуги	1615	9 152 068	9 339 115
розрахунками з бюджетом	1620	58 286	181 931
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	89 281
розрахунками зі страхування	1625	185 274	181 456
розрахунками з оплати праці	1630	849 775	856 814
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	837 036	1 251 274

Продовж. Дод. А.1

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	8 115	-
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	4 796 532	6 393 061
Усього	1695	18 423 468	24 616 362
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Фінансово-майновий стан	1900	52 682 761	47 031 718

Інформація про фінансові результати за 2023 рік*

Фінансові результати	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	41 848 635	43 818 410
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
премії підписані, валова сума	2011	-	0
премії, передані у перестраховання	2012	-	0
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0

Продовж. Дод. А.1

змiна частки перестраховикiв у резервi незароблених	2014	-	0
Собiвартiсть реалiзованої продукцiї (товарiв, робiт, послуг)	2050	50 635 909	55 829 721
Чистi понесенi збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
прибуток	2090	-	-
збиток	2095	8 787 274	12 011 311
Дохiд (витрати) вiд змiни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохiд (витрати) вiд змiни iнших страхових резервiв	2110	-	0
змiна iнших страхових резервiв, валова сума	2111	-	0
змiна частки перестраховикiв в iнших страхових резервах	2112	-	0
iншi операцiйнi доходи	2120	429 403	596 185
у тому числi:			
дохiд вiд змiни вартостi активiв, якi оцiнюються за справедливою вартiстю	2121	-	0
дохiд вiд первiсного визнання біологічних активiв i сiльськогосподарської продукцiї	2122	-	0
дохiд вiд використання коштів, звільнених вiд оподаткування	2123	-	0
Адмiнiстративнi витрати	2130	1 679 688	1 805 121
Витрати на збут	2150	33 255	42 846
iншi операцiйнi витрати	2180	190 963	797 304
у тому числi:			
витрати вiд змiни вартостi активiв, якi оцiнюються за справедливою вартiстю	2181	-	0

Продовж. Дод. А.1

витрати від первісного вимірювання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	-
збиток	2195	10 261 777	14 060 397
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	48 123	25 141
Інші доходи	2240	-	0
у тому числі:			
дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	1 508 095	1 155 305
Втрати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	-	36 169 884
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	11 721 749	51 360 445
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-89 281	-2 351 341
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	11 611 030	49 009 104

Продовж. Дод. А.1

Сукупний дохід	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-385 115	817 125
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-385 115	817 125
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	147 082
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-385 115	670 043
Сукупний дохід	2465	-12 196 145	-48 339 051

Елементи операційних витрат	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Матеріальні затрати	2500	34 485 128	39 816 604
Витрати на оплату праці	2505	3 587 893	4 446 356
Відрахування на соціальні заходи	2510	746 877	953 909
Амортизація	2515	3 511 313	6 172 806
Інші операційні витрати	2520	7 568 379	8 408 249
Разом	2550	49 999 590	59 796 924

Розрахунок показників прибутковості акцій	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Середньорічна кількість простих акцій	2600	3 859 533 000	3 859 533 000

Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	3 859 533 000	3 859 533 000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-3,1	-12,7
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-3,1	-12,7
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2023 рік*

I. Рух коштів у результаті операційної діяльності

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	45 860 373	64 094 614
Повернення податків і зборів	3005	6 844 145	4 744 769
у тому числі податку на додану вартість	3006	6 843 871	4 742 915
Цільового фінансування	3010	-	0
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1 251 274	837 036
Надходження від повернення авансів	3020	7 526	508 804
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	48 123	25 141
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	92 324	32 496
Надходження від операційної оренди	3040	337 716	727 246
Надходження від отримання роллі, авторських винагород	3045	-	0
Надходження від страхових премій	3050	-	0

Продовж. Дод. А.1

Находження фінансових установ від повернення позик	3055	-	0
Інші надходження	3095	238 412	245 348
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(46 823 434)	(58 650 117)
Праці	3105	(2 843 229)	(3 543 651)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(1 243 589)	(1 292 480)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(929 405)	(4 251 614)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(260 035)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(929 405)	(3 991 579)
Витрачання на оплату авансів	3135	(383 028)	(157 981)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(21 795)	(94 511)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(0)
Інші витрачання	3190	(672 690)	(576 118)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	1 762 723	2 648 982

II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Находження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	0
необоротних активів	3205	15 109	3 707

Продовж. Дод. А.1

відсотків	3215	-	0
дивідендів	3220	-	0
Надходження від деривативів	3225	-	0
Надходження від погашення позик	3230	-	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	0
Інші надходження	3250	-	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(-)	(0)
необоротних активів	3260	(4 130 736)	(2 400 044)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(0)
Інші платежі	3290	(-)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-4 115 627	-2 396 337

III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн.	За попередній рік, тис.грн.
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	0
Отримання позик	3305	3 981 233	1 817 459
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	0
Інші надходження	3340	-	0
Витрачання на:			

Продовж. Дод. А.1

Викуп власних акцій	3345	(-)	(0)
Погашення позик	3350	(660 962)	(1 524 911)
Сплату дивідендів	3355	(-)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(0)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(1 609 064)	(1 289 260)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(0)
Інші платежі	3390	(-)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	1 711 207	-996 712
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-641 697	-744 067
Залишок коштів на початок року	3405	954 053	1 374 859
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	211 582	323 261
Залишок коштів на кінець року	3415	523 938	954 053

* Застереження для користувачів!

Аналітична інформація розділу «Фінанси» Системи «YOUCONTROL» (включно з усіма його підрозділами) має виключно рекомендаційний характер. Формування цієї інформації, упорядкування й розташування її складових частин, а також побудова функціональних зв'язків між нею та/або створення на її основі баз даних (копіюваннями) даних та/або іншою інформацією, є результатом роботи спеціальних програмних засобів.

Аналітична інформація розділу «Фінанси» не замінює наявну офіційну інформацію, не встановлює будь-які факти або обставини, що мають юридичне значення, й не може бути використана як експертні, аудиторські та інші офіційні висновки.

Використання зазначеної інформації будь-якими особами для прийняття управлінських, юридичних, фінансових, організаційних та будь-яких інших рішень, дій або бездіяльності здійснюється ними виключно на власний розсуд і ТОВ «Ю-КОНТРОЛ» за їхні наслідки відповідальності не несе.

Додаток А.2

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
НА 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах українських гривень)

АКТИВИ	Примітки	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року
1	2	3	4
Непоточні активи			
Основні засоби	6	22,872,692	59,836,707
Інвестиційна нерухомість	6	715	2,395
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	6	105,935	348,344
Загальна сума непоточних активів		22,979,342	60,187,446
Поточні активи			
Поточні запаси	7	14,021,719	14,495,239
Торговельна та інша поточна дебіторська заборгованість	8	7,886,000	26,303,048
Поточні податкові активи, поточні	10	6,515,960	3,328,865
Інші поточні нефінансові активи		325,687	111,518
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	954,053	1,374,859
Загальна сума поточних активів		29,703,419	45,613,529
Загальна сума активів		52,682,761	105,800,975
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
1	2	3	4
Власний капітал			
Статутний капітал	12	3,859,533	3,859,533
Нерозподілений прибуток		(3,283,553)	45,725,551
АктUARні різниці (прибутки/збитки)		(1,040,692)	(1,710,735)
Інші резерви		28,677,651	28,677,651
Загальна сума власного капіталу		28,212,939	76,552,000
Непоточні зобов'язання			
Непоточне забезпечення на винагороди працівникам	14	1,820,270	2,602,636
Інше непоточне забезпечення	18	1,485,275	1,264,851
Довгострокові банківські кредити	15	2,475,694	982,015
Інші непоточні фінансові зобов'язання		265,115	305,481
Відстрочені податкові зобов'язання	13	-	2,204,257
Загальна сума непоточних зобов'язань		6,046,354	7,359,240
Поточні зобов'язання			
Інші поточні забезпечення		8,115	12,356
Торговельна та інша поточна кредиторська заборгованість	17	11,024,153	15,956,632
Поточні податкові зобов'язання, поточні		68,286	527,343
Інші поточні фінансові зобов'язання	20	6,763,381	4,832,238
Інші поточні нефінансові зобов'язання		559,533	561,166
Загальна сума поточних зобов'язань		18,423,468	21,889,735
Загальна сума зобов'язань		24,469,822	29,248,975
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		52,682,761	105,800,975

Продовж. дод. А.2

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД

ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ

(у тисячах українських гривень, за виключенням даних на акцію)

Стаття 1	Примітки 2	2022 рік 3	2021 рік 4
Дохід від звичайної діяльності	21	43,818,410	109,303,155
Собівартість реалізації	23	(55,829,721)	(74,561,304)
Валовий прибуток		(12,011,311)	34,741,851
Інші доходи	24	596,185	521,083
Витрати на збут		(42,846)	(109,339)
Адміністративні витрати	25	(1,805,121)	(3,511,390)
Інша витрата	26	(36,967,188)	(605,870)
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		(50,230,281)	31,036,335
Фінансові доходи	27	25,141	195,131
Фінансові витрати	28	(1,155,305)	(542,670)
Прибуток (збиток) до оподаткування		(51,360,445)	30,688,796
Податкові доходи (витрати)	13	2,351,341	(5,472,728)
Прибуток (збиток) від діяльності, що триває		(49,009,104)	25,216,068
Прибуток (збиток)		(49,009,104)	25,216,068

(в українських гривнях)

Стаття 1	Примітки 2	2022 рік 3	2021 рік 4
Базовий прибуток (збиток) на акцію від діяльності, що триває	12	(12.70)	6.53
Загальна сума базового прибутку (збитку) на акцію		(12.70)	6.53
Розбавлений прибуток (збиток) на акцію від діяльності, що триває	12	(12.70)	6.53
Загальна сума розбавленого прибутку (збитку) на акцію		(12.70)	6.53

Стаття 1	Примітки 2	2022 рік 3	2021 рік 4
Прибуток (збиток)		(49,009,104)	25,216,068
Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від переоцінки програм з визначеною виплатою	14	817,125	81,564
Загальна сума іншого сукупного доходу, який не буде перекласифіковано у прибуток або збиток, до оподаткування		817,125	81,564
Загальна сума іншого сукупного доходу, до оподаткування		817,125	81,564
Податок на прибуток, що відноситься до переоцінки пенсійної програми з визначеною виплатою у складі іншого сукупного доходу	13	(147,082)	(14,681)
Сумарний податок на прибуток, що відноситься до компонентів іншого сукупного доходу, який не буде перекласифіковано у прибуток або збиток		(147,082)	(14,681)
Загальна сума іншого сукупного доходу		670,043	66,883
Загальна сума сукупного доходу		(48,339,061)	25,282,951

Продовж. дод. А.2

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах українських гривень)

Стаття 1	Примітк и 2	За 2022 рік 3	За 2021 рік 4
Грошові потоки від (для) операційної діяльності			
Надходження від продажу товарів та надання послуг		64,931,650	107,775,306
Інші надходження грошових коштів від операційної діяльності	29	6,258,663	7,084,313
Виплати постачальникам за товари та послуги		(58,808,098)	(79,898,285)
Виплати працівникам та виплати від їх імені		(3,543,651)	(3,937,203)
Інші виплати грошових коштів за операційною діяльністю	30	(5,875,745)	(3,973,871)
Проценти сплачені		(78,943)	(72,782)
Проценти отримані		25,141	55,532
Повернення податків на прибуток (сплата)		(260,035)	(5,742,650)
Чисті грошові потоки від операційної діяльності (використані в операційній діяльності)		2,648,982	21,290,360
Грошові потоки від (для) інвестиційної діяльності			
Надходження від продажу основних засобів		3,707	31,938
Придбання основних засобів		(2,400,044)	(8,567,032)
Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності (використані в інвестиційній діяльності)		(2,396,337)	(8,535,094)
Грошові потоки від (для) фінансової діяльності			
Надходження від запозичень	15	1,817,459	-
Погашення запозичень	15	(1,524,911)	(1,252,494)
Дивіденди сплачені		-	(9,610,237)
Інші надходження (вибуття) грошових коштів	16	(1,289,260)	(1,299,266)
Чисті грошові потоки від фінансової діяльності (використані у фінансовій діяльності)		(996,712)	(12,161,997)
Чисте збільшення (зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів до впливу змін валютного курсу		(744,067)	593,269
Вплив змін валютного курсу на грошові кошти та їх еквіваленти		323,261	(86,101)
Чисте збільшення (зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		(420,806)	507,168
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду		1,374,859	867,691
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду		954,053	1,374,859

Від імені керівництва Компанії:

Мауро Лонгобардо,
Генеральний директор
ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

Сергій Плічко,
Фінансовий директор – головний бухгалтер
ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»